

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
YARATICI METİNLERİNDE
METİNLERARASILIK

Yüksek Lisans Tezi

Veysel GÜLER

Danışman: Prof. Dr. Ercan ALKAYA

Elazığ-2018

ONAY

T.C.

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

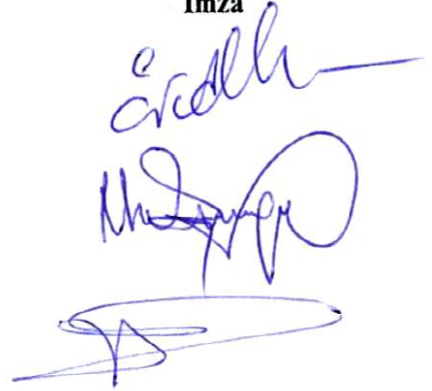
Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Veysel GÜLER'in hazırlamış olduğu "Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Metinlerinde Metinlerarasılık" başlıklı yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih ve sayılı kararı ile oluşturulan jüri tarafından .../.../2018 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı sayılmıştır.

Jüri Üyeleri

1. Prof. Dr. Ercan ALKAYA (Danışman)
2. Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞENGÜL
3. Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Turan SİNAN

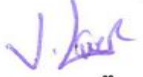
İmza

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Ercan ALKAYA danışmanlığında hazırlamış olduğum "Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Metinlerinde Metinlerarasılık" adlı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

Veysel GÜLER

18.04.2018

ÖN SÖZ

“Metinlerarasılık” konulu bu çalışma Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yüksek lisans tez çalışması olarak hazırlanmıştır. Bu çalışma 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin oluşturdukları metinlerin metinlerarasılık bağlamında incelenmesi ve değerlendirilmesi yönüyle önem taşımaktadır. Elazığ il merkezindeki üç farklı sosyoekonomik düzeydeki ortaokulun 8. sınıf öğrencilerinden alınan yaratıcı metinler, kendi alanında uzman olan kişilerin katkısıyla oluşturulmuş “Metinlerarasılık Ölçeği” ne tabi tutulmuştur. Ölçek, alanında uzman farklı Türkçe öğretmenleri tarafından metinlere uygulanmıştır. Ulaşılan sonuçlar yorumlanmaya çalışılmıştır. Umulur ki bu tür çalışmalar daha da artar ve eğitim camiasının hizmetine sunulur.

Öncelikle, tezin hazırlanması ve tezin tamamlanmasına kadar her aşamada araştırmalarımı yönlendiren, çalışmalarımda destek olan ve bilimsel yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Sayın Prof. Dr. Ercan ALKAYA’ya şükranlarımı sunarım.

Yine çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Murat ŞENGÜL’e, Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Kaan YALÇIN’a ve her zaman ve durumda yanımda olan hayat arkadaşım, eşim Emine GÜLER’e teşekkürü bir borç bilirim.

Veysel GÜLER

Elazığ, 2018

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Metinlerinde Metinlerarasılık

Veysel Güler

T.C.

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Elazığ, 2018 Sayfa: XI + 78

Metin, belirli bir iletişim bağlamında, bir ya da birden çok kişi tarafından sözlü ya da yazılı olarak üretilen anlamlı bir yapıdır. Metin, çok farklı düzeylerde dille iletişimde bulunmak amacıyla cümlelerden oluşan, cümlelerle oluşturulan anlatma ve anlaşma aracıdır. Metnin oluşumunda sesten paragrafa dil birimleri kullanılır. Metinde cümlelerin arka arkaya anlamsal bir bağlantı kurularak sıralanmasıyla paragraflar oluşur. Paragrafta bir ana fikir etrafında sıralanmış cümleler bulunur.

Metinde paragraflar düşünce birimidir. Bir paragraftan diğerine geçerken dil, düşünce ve anlam birliği sağlanır. Metindeki bir paragrafta giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulunur.

Paragraflar metinde anlatılan konunun boyutuna göre uzunluk ya da kısalık gösterir. Birkaç cümleden oluşan paragraflar olduğu gibi tek cümleden oluşan paragraflar da vardır. Paragrafların bir araya gelmesinden de bir metin (makale, fıkra, söyleşi, deneme, hikâye, roman vb.) oluşur. Her metnin bir ana düşüncesi vardır. Metinde ana düşünceyi destekleyen yardımcı düşünceler paragraflarda dile getirilir. Ana düşünce metinde bir cümle olarak belirtilebileceği gibi yazının bütününde de belirtilebilir. Metin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur.

Bir metnin taşınması gereken birçok önemli ve kanıtlayıcı ölçütlerden söz edilebilir. Bu ölçütler alan yazınında metinsellik ölçütleri olarak adlandırılır. Bunlar; bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık ve kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve

metinlerarasılık ölçütleridir. Metin birliklerinin bir araya gelerek oluşturdukları bütünü bir metin olarak nitelenebilmesi için bu ölçütleri karşılaması beklenir.

Metinlerarasılık, okuma sürecinde okurun zihninde başka metinlerin canlanması olarak ifade edilebilir. Bir metnin önceki metinlerle ilişkili olması ve sonraki metinler için bir beklenti oluşturması durumudur. Her metin, doğal olarak yazarın ve okuyucunun içinde bulunduğu çevre, durum ve yaşanan gerçeklerin ürünüdür. Bu açıdan bakıldığında metin kendisinden önceki metinlerle bir etkileşim ve bilgi akışı içindedir.

Bu sebeple öğrencilerin metinlerarası ilişkiyi nasıl ve ne kadar sağladıklarını bilmek, bu yönde yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır. Çalışmanın amacı öğrencilerin yaratıcı metinlerindeki “Metinlerarası” kavramını kullanma düzeylerini tespit etmektir.

Anahtar Kelimeler: Metin, metinsellik, metinlerarasılık.

ABSTRACT

Master Thesis

Intertextuality in Creative Texts of 8th Grade Students

Veysel Güler

Fırat University

Institute of Educational Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education

Field of Turkish Education

Elazığ, 2018 Page: XI + 78

Text is a meaningful structure produced by a person or people in written or verbal form by means of communicative approach. Text is a communication device which is formed by sentences in order to communicate by language in different levels. Language units, which can be ranged from sound to paragraph, is used to form a text. Paragraphs are made by putting sentences in a meaningful order in a text. There are ordered sentences in paragraph which are used to enhance the main idea.

Paragraphs are units of notion in a text. Unity of language, idea and meaning is ensured when passing from one paragraph to another. We have introduction, body and conclusion parts in a paragraph.

Paragraphs in a text can be long or short depending on the topic which is explained. There are paragraphs which consist of a couple of sentences as well as the ones which consist of only one sentence. A text (article, anecdote, conversation, essay, short story, novel etc.) is formed when paragraphs are put together. Every single text has a main idea. Other supporting ideas are also used to enhance main idea. Main idea can be directly expressed as a sentence or it can be deduced from the context. A text consists of introduction, body and conclusion parts.

We can talk about many important and proving specifications which a text must have. These criteria are called textuality criterion in literature. These are;

homogeneity, consistency, purposefulness, acceptability and intertextuality criterion. In order to call a group of paragraphs as text, these criteria are expected to be met.

Intertextuality can be described as having different texts in a reader's mind when he/she is reading a text. Intertextuality is a situation where a text is related to the one that comes before the text. Every text is the result of the environment that reader and writer live in. From this point of view, every single text is in a interaction with a text that has been written beforehand.

That's why, knowing how much students provide intertextuality will be guide for the researches that will be conducted in this area. Purpose of the work is to understand how much students use the concept "intertextuality" in creative texts.

Key Words: Text, textuality, intertextuality.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
BEYANNAME	II
ÖN SÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
Veysel Güler	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar LİSTESİ	XI
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Problemi.....	1
1.2. Problem Cümlesi	2
1.3. Araştırmanın Amacı	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Sayıtlar	2
1.6. Sınırlılıklar	2
1.7. Tanımlar	3
İKİNCİ BÖLÜM	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	4
2.1. Metin.....	4
2.1.1. Metin Nedir?	4
2.2. Metinlerin Sınıflandırılması	6
2.2.1 Edebî (Sanatsal) Metinler.....	7
2.2.1.1. Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler	7

2.2.1.2. Olay Çevresinde Oluşan Metinler	8
2.2.2. Öğretici Metinler	15
2.2.2.1. Gazete Çevresinde Gelişen Metinler	16
2.2.2.2. Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler	20
2.3. Metinsellik Ölçütleri.....	24
2.3.1. Bağdaşıklık (Cohesion).....	24
2.3.2. Tutarlılık (Coherence).....	26
2.3.3. Amaçlılık (Intentionality)	27
2.3.4. Bilgisellik (Informativity)	27
2.3.5. Durumsallık (Stiuationality).....	28
2.3.6. Kabul Edilebilirlik (Acceptibility).....	28
2.4. Metinlerarasılık (Intertextuality)	29
2.4.1. Metinlerarasılık Yöntemleri	33
2.4.1.1. Alıntı ya da Metin Aktarımı (Gönderge)	33
2.4.1.2. Klişe – Basmakalıp Söz	34
2.4.1.3. Gönderme Yapılan Yapıtlardan Alınan Alıntılar	34
2.4.1.4. Çok Bilinen Metinlere Yapılan Açık Göndermeler	35
2.4.1.5. Gönderme Yapılan Yazarların ya da Yapıtların Biçimine Öykünmek	35
2.4.1.6. Bir Söylemin Yeniden Yazımı	35
2.5. Yapılan Çalışmalar	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	39
3. YÖNTEM.....	39
3.1. Araştırmanın Modeli.....	39
3.2. Evren ve Örneklem.....	39
3.3. Veri Toplama Araçları	40

3.4. Veri Toplama Süreci.....	40
3.5. Verilerin Analizi.....	41
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	51
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	51
BEŞİNCİ BÖLÜM	55
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
5.1. Sonuç	55
5.2. Öneriler	56
5.2.1.Öğretmenlere Öneriler	56
5.2.2. Velilere Öneriler	57
5.2.3. Eğitim Fakültelerine Öneriler.....	58
5.2.4. Ders Kitaplarına Yönelik Öneriler	58
KAYNAKÇA.....	59
EKLER	63
Ek 1: Kompozisyon Konu Listesi	63
Ek 2: Öğrenci Yaratıcı Metin Örnekleri	64
Ek-3: Tez Orijinallik Raporu	77
ÖZ GEÇMİŞ.....	78

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1.	Metinlerarasılık Envanteri.....	40
Tablo 2.	Bahçelievler Ortaokulu (üst sosyoekonomik düzeydeki okul) öğrencilerinin yazılı metnindeki metinlerarası ilişki biçimlerinin görünümü.....	51
Tablo 3.	Vali Tevfik Gür Ortaokulu (orta sosyoekonomik düzeydeki okul) öğrencilerinin yazılı metnindeki metinlerarası ilişki biçimlerinin görünümü.....	52
Tablo 4.	Mustafa Kemal Ortaokulu (alt sosyoekonomik düzeydeki okul) öğrencilerinin yazılı metnindeki metinlerarası ilişki biçimlerinin görünümü.....	52
Tablo 5.	İncelenen metinlerde başvuru metinlerarası ilişki biçimlerinin görünümü.....	53

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Metin dil bilim, yazılı ve sözlü bir metni metin yapan nitelikleri, metnin oluşturulmasında kullanılan iç ve dış yapıyı, metni daha anlaşılır ve akılda kalıcı kılmayı sağlayan nitelikleri belirlemeye çalışan modern belagat, kompozisyon bilimidir. Metin dilbilimin amacı yeni bir dil öğretim yöntemi geliştirmek değil, metinlerde dilin kullanımını betimlemeye yardımcı olmaktır.

Metin hayatın her alanında çok önemli bir iletişim aracıdır. Eğitimde, özellikle de dil eğitiminde metinler çok önemli yere sahiptir. Dil eğitimi, büyük oranda metinler merkezinde gerçekleştirilir. Derslerde, ders kitaplarındaki metinleri değerlendirmeye ve bu metinlerden hareketle yazılı veya sözlü biçimde yeni metinler oluşturmaya yönelik etkinlikler gerçekleştirilir. Bu açıdan Türkçe eğitiminde metin oluşturma ve metni değerlendirmenin özel bir önemi vardır.

Okullarımızda maalesef “kompozisyon” adlı bir metin türü üretilmiş ve öğrencilerin metin oluşturma yetenekleri bu kalıbın içine hapsedilmiştir. Kompozisyonun bir metin türü değil de metnin sadece yazım kurallarına ve yazım biçimine uygunluğunu düzenleyen bir yapı, öğeleri bir araya getirme işi olduğu unutulmuştur. Öğrencilerin metin üretme süreçlerinin incelenmesi açısından öğrencinin oluşturduğu metnin, metinsellik ilkelerine uyumu son derece önemli hale gelmektedir. Özellikle metinlerarasılık ilkesi bu noktada öğrenci metinlerinin altyapısını incelemesi bakımından son derece önem arz etmektedir.

1.1. Araştırma Problemi

Yazılı bir metinde başka dilsel metinlerden yararlanmak, metinle anlatılmak istenenin okuyan kişi açısından anlaşılması daha da önemlisi okuyan kişilerin zihinlerinde yeni ve farklı anlamlar oluşmasına zemin hazırlaması bakımından büyük öneme sahiptir. Bir metin oluşturulurken metnin içeriğinde anı, öykü, atasözü, şiir gibi farklı dilsel metinlerin kullanılması oluşturulan ürünün kalitesini artırır. Başka bir deyişle yazım çalışmalarında edebî özelliklere sahip metin oluşturmak o metne metinlerarasılık özelliği kazandırmakla mümkündür diyebiliriz. Günümüzde bireylerin

büyük bir kısmı -eğitim durumları ne olursa olsun- duygularını, düşüncelerini, isteklerini ve yaşadıklarını doğru bir şekilde dile getirememektedir.

Bu çalışmada 8. sınıf öğrencilerinin oluşturdukları metinlerin metinlerarasılık özelliğine ne derece sahip olduğu araştırılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

8. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma çalışmalarıyla oluşturdukları metinlerin metinlerarasılık açısından görünümü nasıldır?

1.3. Araştırmanın Amacı

8. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma çalışmalarıyla oluşturdukları metinlerin metinlerarasılık açısından görünümü nasıldır?

Çalışmanın amacı, bu problem cümlesinin cevabını bulmaya çalışmak, sosyoekonomik seviyenin öğrenci metinlerine metinlerarasılık yönüyle etkisini bulmak ve bu çalışmanın sonuçlarını Türkçe öğretmenlerinin hizmetine sunmaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bu konuda daha önce çeşitli çalışmalar yapılmış olup, doğrudan ortaokul ya da 8. sınıf öğrencilerinin yaratıcı metinlerine yönelik çalışmaların çok az olmasıdır. Yapılan bu çalışmanın bu noktadaki eksikliği bir nebze de olsa giderecek olması açısından bu çalışma bizce önem arz etmektedir.

1.5. Sayıtlar

Yapılan çalışmada her okuldan rastgele 30 öğrenci seçilmiş ve aynı okuldaki öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerinin aynı olduğu kabul edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma:

1. 2013-2014 öğretim yılı 8. sınıf öğrencileri,
2. Anlatma öğrenme alanından yazma (yazılı anlatım) becerisi,
3. 10 çalışma konusu,

4. Her biri ayrı öğrenciden alınmış 90 yaratıcı metin örneği,
5. Metinsellik ölçütlerinden metinlerarasılık ölçütü ile sınırlı tutulmuştur.

1.7. Tanımlar

Metin: Metin, kendisini oluşturan söz öbeği ve cümle dizilerinin birbirlerine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçekleriyle bağlanarak bir anlam bütünü oluşturdukları, belli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılmış, yazılı ya da sözlü dil ürünüdür (Karaağaç, 2013:709).

Metinsellik Ölçütleri: Metni oluşturan birliklerin birleşerek oluşturdukları bütünün metin özelliğine kavuşabilmesi için gerekli ölçütlerdir (Günay, 2003: 33).

Bu ölçütler bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık ve kabuledilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarasılıktır.

Metinlerarasılık: Bir metnin eski metinlerden aldıkları, bu sonraki metnin önceki metinlerle ilişki ve ilişkilendirme biçimidir (Karaağaç, 2013: 716).

Klişe (Basmakalıp Söz) : Sürekli tekrarlanan, herkesin kullandığı, sıradanlaşan, herkesin ortak malı kabul edilen sözlerdir (Aktulum, 2014:113-119).

Gönderme (Atıf): Yönelme, ilişki kurma (TDK).

Düşünceyi Çalma (Aynen Kopyalama): Birinin fikrini, düşüncesini kendi fikri, düşüncesiymiş gibi göstermek ve kaynak göstermemektir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Metin

2.1.1. Metin Nedir?

Metin, kendisini oluşturan söz öbeği ve cümle dizilerinin birbirlerine bağdaşıklık ve tutarlılık ölçekleriyle bağlanarak bir anlam bütünü oluşturdukları, belli bir amaçla üretilmiş, başı ve sonu kesin çizgilerle sınırlandırılmış, yazılı ya da sözlü dil ürünüdür (Karaağaç, 2013: 709).

Metin Fransızcada *texte*, İngilizcede ise *text* kelimeleri ile ifade edilmektedir. Bu kelimelerin kökeni ise Latincedeki *tektus* kelimesine dayanmaktadır. *Tektus* Latince kumaş anlamına gelmektedir. Bu kelimeyle metinlerin oluşturulma süreci kumaşların dokunması sürecine benzetilmektedir. Kumaş nasıl ki iplerin tek tek örülmesiyle oluşuyorsa metinler de kelimelerin tek tek birleşmesinden bir araya gelmektedir (Şengül, 2012: 46-47).

Metin, yazarın bir ürünü olarak okur ve yazar arasında, okuma edimi ile karşılıklı bir etkileşim kurar. Metnin varlığı ile ortaya çıkan bu etkileşimin devamlılığını sağlayan yine metnin kendisidir. Çünkü yazarın metin aracılığıyla göndermek istediği ileti, okur tarafından kendi alımlama koşullarına göre alımlanır. Bu bağlamda metin yazardan kopar ve okuru ile buluşur. Yazarın göndermek istediği ileti, okurun alımladığı ileti olmayabilir. Bu durum, okurun içinde yer aldığı koşullarla bağıntılıdır. Çünkü her okur kendi koşullarına, yaşam deneyimlerine, kültürel birikimine göre okuduğu metni alımlar (Ögeyik, 2008: 9).

Metin, dile ait simgelerin art arda sıralandığı anlamlı bir yapıdır ve aynı zamanda kapalı bir bütündür. Metin eyleme yöneliktir. Metinlerin tümü kendi içinde anlamın oluşmasını sağlayan parçaların toplamından oluşur. Bütün bu metin parçaları birleşerek metnin içeriğini oluşturur (Günay, 2003: 33).

Basılı ve yazılı dil ürünlerinin tamamını, şiirden romana, cümleden paragrafa metin terimiyle isimlendirebiliriz. Bütün bu bahsettiklerimiz metnin belli bir iletişim

amacıyla, en az bir kişi tarafından gerek yazılı gerekse de sözlü olarak oluşturulan anlamlı bir oluşum olduğunu destekler. Metin değişik derecelerdeki dille iletişimi sağlamak amacıyla cümlelerden oluşturulmuş, anlaşma ve anlatmayı sağlayan bir araçtır. Metin oluşturmanın her aşamasında çok farklı dil parçacıkları kullanılır.

Herhangi bir duyguyu, düşüneyi ifade eden dil birimine cümle denir. Her cümlede mutlaka en az bir yargı vardır. Yargısı olmayan cümleye cümle denilmez. Bir cümle bir yargı bildirmesi halinde tek kelimeden bile oluşabilir. Bu nedenle bir metnin anlamlı en küçük birimi cümledir.

Metin, kendisini oluşturan cümleler toplamından farklı kendine has bir bütündür. Cümle daha çok biçime dayalı dilbilgisel bir yapıdır. Metin ise, dilin dışındaki öğelerden oluşmaktadır. Bu durumda cümle (tümce) dilbilgisinin bir parçası iken, metnin iletişimsel bir boyutu da vardır ve metin durağan değil hareketli bir yapıdır. Farklı bir ifadeyle metin hem yazarın hem de okuyan kişinin okuma sırasında anlamlandırması bakımından bir süreçtir. Cümle, sadece dile özgü bir yapılanma içerir. Cümlelerin dile özgü bir hedefi vardır; ne var ki metin, anlama yönelik bir düzenleme içerir. Metinle alakalı her şeyi kapsadığı ifade edilen metinsellik kavramı temel olarak tutarlılık ile açıklanmaktadır. Metnin gerçekliği için kullanılabilecek ilinti ve tutarlılık kavramı, dilsel yönden cümlelerin dilbilgisellik unsuruna benzemektedir. Herhangi bir cümlelerin doğru ya da yanlış olması dilbilgisellik ölçüsünde değerlendirilir. Cümleler topluluğunun metin olduğu ya da metin olmadığı veya metinsel özellik taşıyıp taşımadığı tutarlılık ölçütüne göre değerlendirilebilir (Günay, 2003: 33).

Tümcelelerin metinde art arda anlamsal bir bağlantı kurularak sıralanmasından paragraflar oluşur. Paragraflarda bir ana fikir etrafında kümelenmiş tümceler bulunur. Metinde paragraflar düşünce birimidir. Bir paragraftan diğerine geçerken dil, düşünce ve anlam birliği sağlanır. Metindeki paragrafta giriş, gelişme ve sonuç bölümleri bulunur. Metin içerisinde paragraflar ele alınan konunun boyutuna göre uzunluk ya da kısalık gösterir. Birden fazla tümceden oluşan paragraflar olduğu gibi tek tümceden oluşan paragraflar da vardır.

Paragrafların bir araya gelmesinden de bir metin (makale, fıkra, söyleşi, deneme, hikâye, roman vb.) oluşur. Her metnin bir ana fikri vardır. Metnin içinde ana fikri destekleyen yardımcı fikirler paragraflarda ifade edilir. Ana fikir metinde bir cümle

olarak belirtilebileceği gibi yazının bütününde de belirtilebilir. Metin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur.

Yukarıda yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere metinler bir duygu, düşünce, istek ya da olayı anlatmada araç olarak kullanılır.

2.2. Metinlerin Sınıflandırılması

Ögeyik (2008: 12)'e göre, her yazarın metni üretirken bir amacı vardır; bütün metinler farklı amaçlarla üretildiği için metnin türü, metnin üretilme amacına göre belirlenir. Alıcısına ulaşmaya hazır bir metin, metin türleri arasında bir tür kazanır; bu ise metnin barındırdığı biçimsel özelliklere bağlıdır. Bu amaçlar dâhilinde metin alıcısının beklentileri de önem taşır. Öyleyse metinler, hedef kitlesinin beklentilerine göre belirlenen ve toplum tarafından kabul görmüş birtakım kural ve düzgülerle üretilirler.

Metin türleri denilince, edebiyatta yer alan yazı türleri ve edebî değer taşıyan yazılar hedeflenir. Edebiyat eserlerinin şekillerine, teknik özelliklerine ve konularına göre ayrılmasına tür denir. Edebî türler insanların duygu ve düşüncelerini ifade etme ihtiyacından doğmuştur. Tarih boyunca toplumlar da kendini gösteren gelişme ve değişimler yeni ihtiyaçların doğmasına, bunların yazıya yansımaları da yeni anlatım türlerinin doğmasına yol açmıştır (Kavcar ve Oğuzkan, 1999: 23).

Tarihsel süreç içinde metinlerin türleri üzerinde yapılan çalışmalara bakıldığında, genellikle yazın metinleri ve retorik metinleri olarak sınıflandırılmıştır. Bu çalışmalar bağlamında metinlerin özelliklerini betimlemek hedeflenmiştir (Şenöz, 2005: 58). Günümüzde yapılan metin çalışmaları büyük oranda metinsellik üzerinedir. Beaugrande ve Dressler (Göçer, 2010) metin ile ilgili yedi özellikten bahsederler. Bir metinde bu yedi özellikten bir olmadığında metnin iletişim özelliğinin zayıf olduğu ortaya çıkar. Bu metinsellik özellikleri şunlardır: bağdaşıklık, tutarlılık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgilendiricilik, durumsallık, metinlerarasılık.

Bir okurun okumak üzere ele aldığı bir metinde metinsellik özelliği, ilk olarak okuru çok fazla yönlendiren bir olgu değildir. Aslında okur, okumakta olduğu metnin türünü de ilk aşamada fark etmeyebilir. Örneğin, bir okur bir gazetede okuduğu bir sütunun bir rapor ya da bir destanın niteliğinde olup olmadığını fark etmeyebilir. O

metinde öncelikle okuru ilgilendiren şey o metnin taşıdığı bilgidir (Günay, 2003: 192). Ancak eğer okur, taşıdığı metin türünün nasıl bir metin türü olduğunu bilirse, metni daha çok, daha iyi anlar ve uzman bir okur gibi yön bulur. Öyleyse metin türü hakkında bilgi sahibi olmak, okunan metnin farkında olmak okuma sürecinin bilinçli bir süreç olmasını sağlar; ayrıca okur tipini belirler (Ögeyik, 2008: 12).

Metinler gerçekliklerine, kullanım ve yazılma hedefleri bakımından çeşitli şekillerde sınıflandırılır.

Günay (2003: 152), metin türleri hakkında net bir sınıflamaya gitmenin olası olmadığını belirtmekle birlikte şu metin türlerini ifade etmiştir: Anlatı türü metinler, şiirsel metinler, söyleşimsel metinler, basın metinleri, özel bilgilendirici metinler, işlevsel metinler, öğretici metinler, çözümleme ile ilgili metinler, mesleki metinler, haberleşme metinleri, uyarıcı yazılar, panolar, pankartlar, afişler, el ilanları

2.2.1 Edebî (Sanatsal) Metinler

2.2.1.1. Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metinler

A) Şiir

Şiir (aslı Arapça şî'r, çoğulu eş'ar, kök anlamı: anlama, fehm, idrak), edebiyat sanatının bir türüdür. Edebiyat, dili kullanır ve insanlar üzerinde en etkileyici sanat gücüdür.

Aristo'dan tutun da Valery'ye kadar çok sayıda şair veya yazar kendi düşüncelerine göre çok sayıda şiir tanımı yapmıştır. Örneğin Valery, şiiri dansa, düz yazıyı da yürüyüşe benzetmiştir. Ona göre, yürüyüş gibi düz yazının da bir hedefi vardır. Raksın hareket ve gayesi kendine yöneliktir. Raks gibi şiirin de başka yerlerde gözü yoktur (Yetkin, 1969: 9).

Şair, başarısını sözcükleri günlük dildeki anlamlarından çıkararak onlara farklı şiirsel anlamlar yüklemesine borçludur. Sözcüklerle uğraşan şair, onları ses ve anlam ilgilerine göre düzenler, sıralar. Bu çalışmada tek kılavuzu ise sezme yeteneğidir (Aktaş ve Gündüz, 2013: 349).

2.2.1.2. Olay Çevresinde Oluşan Metinler

A) Anlatmaya Bağlı Metinler

Anlatmaya bağlı metinler göndericinin, dili yaratıcı bir doğrultuda kullanması sonucu oluşmuş ürünlerdir. Bu tür metinlerde yazar, yaşanmış veya yaşanması planlanmış bir olayı kendi yorumlarıyla harmanlayıp anlatır. Yazar dış dünyada yaşananları kendi duygu ve düşünceleriyle dönemin özelliklerini aynı potada eriterek sunar.

Edebî metinler yaşadığımız dünyadaki yaşanmış ya da yaşanması olası olan bir olayı gerçekte olduğu gibi anlatmazlar. Yani edebi metinler fiction ürünüdür. Fiction sözcüğünün de Türkçe karşılığı yalandır, uydurmadır. Bu sözcüğü Türkçeye “kurmaca” olarak alabiliriz. Türkçede kurmaca sözcüğünün çağrışımı bazı edebî metinlerde karşılaştığımız hali ve görünüşü anlatmada yetersiz kalmaktadır. Çünkü üzerinde yaşadığımız dünyada görülen nesne, varlık, insan, eşya ve olaylardan yola çıkarak yepyeni bir âlem kullanılmakta ve ifade edilmektedir (Aktaş ve Gündüz, 2013: 331).

Anlatma esasına dayalı metinlerde üzerinde anlatılan olaylar, bu olayları besleyen temalar/izlekler, olay ve olay zincirinde yer alan kişiler ve onların anlatılması, tanıtılması metinlerin ortaya konuldukları zaman dilimi hakkında bilgi verir.

A-1) Masal

Gerçeküstü kahramanların yaşadıkları yine gerçeküstü olayların bilinmeyen zaman ve mekânda geçen ve kendine özgü bir anlatım tarzı olan kurmaca metinlerdir.

Masalı yazan kişi belli değildir. Masalda yaşanan olaylar olağanüstü olaylardır ve masalda bu olaylar anlatılırken kendine has bir anlatım yöntemi benimsenmiştir. Masallar yazarı belli olmadığından anonimdirler. Ağızdan ağıza anlatıldığı için, yüzyıllar içinde değişmez bir planı ve anlatım biçimi oluşmuştur.

Masallar, “Bir varmış, bir yokmuş... Evvel Zaman içinde, kalbur zaman içinde, bir padişah kızı varmış.” gibi tekerleme adı verilen hazırlık bölümüyle başlar. Bu tekerlemeler, dinleyiciyi olağanüstü olaylara hazırlamak içindir (Aktaş ve Gündüz, 2013: 334).

A-2) Destan

Dilimize Farsçadan dâhil olan destan mühim tarihi olayların efsane haline gelmiş hikâyeleri sayılır. Milletlerin tarih öncesi zamanlarda olağanüstü güçlere karşı yapmış oldukları kahramanlıklarını, deprem, göç, kuraklık gibi mühim sorunlar karşısındaki davranışları ve tepkilerini ifade eden destanlar anonim ve ulusal ürünlerdir. İlk başlarda sözlü ifade edilen bu ürünler daha sonra yazıya geçirilmiştir. Parlatır (2010: 432)'a göre destanlar efsaneler ile zenginleştirilmiş ve çarpıcı hale getirilmiş tarihi olayların izlerini taşır. Bir başka yönüyle bu tür, olağanüstü nitelikler kazanmış bir kahramanın zengin hayat çizgisini işler.

Destanların oluşumu üç safhada gerçekleşir. Birinci safha, tarihsel olayın ortaya çıktığı çekirdek dönemidir. Halkın belleğinde derin ve sarsıcı izler bırakan bir olay, zaman içinde gelişerek bir kartopu gibi büyür; farklı söyleyişlerle ve eklemelerle zenginleşir. İkinci safhada ozanlar devreye girer. Efsaneleşen olayları düşsel dünyalarında geliştirerek saz eşliğinde dillendirirler. Yazıya geçmediği için bu dönemde de büyüme devam eder. Son safha, destan geleneğini bilen bir destan şairinin destanın tüm varyantlarını elde ettikten sonra kendi dehasıyla birleştirerek yeniden oluşturmasıdır (Aktaş ve Gündüz, 2013: 334).

Destanlar çoğunlukla manzum, bazen de manzum-mensur karışıktır. Birden fazla olayın aktarımına izin veren genişliktedir. Usta bir anlatıcı tarafından ya da ustalardan öğrendiğini aktaran bir çırak tarafından, bir dinleyici kitlesi önünde bir müzik aleti eşliğinde ya da bir melodiyle anlatılır. Dinlendiğinde ya da okunduğunda milli değerleri, şahsi değerlerin üstünde tutmayı benimseten sözlü ya da yazılı edebi bir üründür (Ekinci, 2007: 101).

Geçmişten şimdiye aydınlık mesajlar taşıyan destanlar, ulus olma bilincinin uyanmasında da önemli görevler üstlenir. Bu yüzden ulus olma yolundaki topluluklar destan edebiyatına yapma destanlarla katılmışlardır. Yapma destanlar, akıl ve mantık dönemi ürünleridir. Bireysellik hâkimdir. Kimi şair ve yazarlar, bağlı bulunduğu ulusun tarihinden çıkardıkları önemli olayları sanatkar hayal gücü ile zenginleştirerek manzum ya da nesir halinde öyküleştirebilirler. Örneğin, haclı seferlerini destanî bir dille anlatan İtalyan şairi T. Tasso'nun "Kurtarılmış Kudüs"ü, Türk edebiyatında Yazıcıoğlu'nun

(15. asır) “Selçuknâmesi”, Fazıl Hüsnü Dağlarca’nın “Üç Şehitler Destanı” bu türünün özgün örneklerindendir (Sezen, 1991: 2-9).

A-3) Hikâye/Öykü

Hikâyenin konularını yaşanmış veya yaşanması mümkün olan olaylar oluşturur. Bütün hikâyelerde olay, zaman, mekân ve şahıs kadrosu bulunmaktadır. Bunlar hikâyenin vazgeçilmez öğeleridir.

Hikâyeler romanlara kıyasla daha kısadır. Kahramanları da romana göre çok daha azdır. Kahramanlar genellikle bir ya da birkaç kişiden oluşur. Hikâyelerde kahramanların kişilikleri ayrıntılı incelenmez. Yaşam maceraları değil de hayatlarının bir bölümüne yer verilir. Hikâyede konu sadece bir olay çerçevesinde gelişir. Hikâye giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır (Tansel, 1978: 109-128).

Hikâyenin konusunu bulabilmek için çevreyi çok iyi gözlemlemek ve bu gözlemler üzerine çok iyi düşünmek gerekmektedir. İlgi çekici konuları bulabilmek önemlidir. Bu sebeple hikâyenin sınırlarının çok iyi belirlenmiş olması gerekmektedir. Hikâye konusunun ilginç olmasına çok dikkat etmek gerekir. Bu konuda başarılı olabilmek için de konuyla ilgili detayların yeterince olması ve sadece gerektiği yerde verilmesi gerekir. Bununla birlikte anlatılan olayın kimin ağzından verildiği de önem taşır. Olay eğer bir mektup ya da hatıra türünde ise birinci kişinin ağzından, duruma göre iki ya da üçüncü kişinin ağzıyla da verilebilmektedir.

Türk edebiyatı tarihinde hikâye söyleme geleneğinin çok eskiye dayanan köklü bir geçmişi vardır. Tanzimat’la birlikte batı edebiyatındaki hikâye tarzı Türk yazarlarını da etkilemeye başlar. Modern Türk öykücülüğü ise Ömer Seyfettin ve Refik Halit Karay ile başlamış olur (İslam, 2007: 427).

Dünyada iki çeşit hikâye tarzı yaygındır. Bunlar:

Maupassant Tazı

Hikâyede asıl önemli olan olaydır. Bu tarz hikâyelerde hikâyenin, okuyucu tarafından bir şekilde yorumlanmasına fırsat verilmez. Çünkü bu tarz hikâyelerdeki olay mantık akışı içinde düzenlice akar. Kahramanların portreleri dikkatlice ve ayrıntılı bir şekilde çizilir.

Aktaş'a (1987: 60) göre, hikâye, seçilmiş bir konu ve bu konuyu dikkatlere sunan bir tip etrafında gelişir. Bu konu veya tip hayatın akışı içerisinde ön plana çıkartılırken mekân ve hayatın diğer unsurları geri planda kalır. Hikâye çoğu zaman beklenmedik ama trajik bir sonla biter. Bazen hikâyeden ders çıkarma yoluna da gidilir.

Çehov Tarzı

Bu tarz hikâyelerde önemli olan olay değildir. Hikâye bitse bile öyküde yaşananlar sona ermemiştir. Öykü daha da devam ediyor demektir. Çünkü hikâyenin kahramanları tam manasıyla tanıtılmamıştır. Yaşanan olaylarda da tam bir kesinlik yoktur. Bunda amaç okuyucunun sürekli bir hayal kurma aşamasında ve kendine bir sonuç çıkarma durumunda olmasıdır (Bahar, 2011: 239).

Yaşar Nabi Nayır, Çehov'un bu tür hikâyelerde karakter çizmekte büyük bir kudret gösterdiğini belirtmiştir (Nayır, 1982: 13).

A-4) Roman

İnsanların başından geçebilecek, tasarlanmış olayları anlatan kurmaca metinlere roman denir. Romanlar edebi türler arasından en uzun olanlardır. Roman bir olay etrafında gelişmektedir. Bunun dışında roman, ana olayı destekleyen ikinci derece olaylar yardımıyla ve kahramanların duygularının incelenmesiyle derinleşir (Aktaş ve Gündüz, 2013:347).

İnsanların başından geçen değişik olaylar, toplumu ilgilendiren olaylar, doğaya ait olaylar vs. roman konusu olabilir. Ancak işlenen konunun gerçek ya da gerçeğe yakın olması gerekir.

Görüldüğü üzere bir konunun roman çerçevesinde ele alınabilmesi için yaşama uygunluğu kıstas olarak belirlenmiştir.

Romanlar; olay, kahraman, zaman ve yer unsurları üzerine kurulmaktadır.

Kayasandık ve Örgen (2012: 227)'e göre romanlar, işlenen konulara göre şu çeşitlere ayrılabilirler:

- Tarihî romanlar
- Macera romanları
- Polisiye romanlar (macera ve heyecan duygularını arttıran romanlar)

- Töre romanları
- Köy romanları
- Nehir romanlar
- Psikolojik tahlil romanları

Bahar (2011: 233)'a göre romanların unsurları şunlardır:

- Olayların kahramanları: şahıs kadrosu, tip ve karakterler.
- Bakış açısı: ben öyküsel, el öyküsel.
- Olayın geçtiği zaman ve mekân: yıl, mevsim, gün; değişken/sabit mekân. . .
- Eserin öyküsü: olay örgüsü, olaylar zinciri.
- Değerlendirmeler: sübjektif/objektif yargılar.

Ayrıca Akalın (1972: 159-160)'a göre romanlar şu şekilde sınıflandırılabilir:

Romanlar sanatçının amacına göre (artistik roman, tezli roman), yazı türüne göre (biyografik roman, anı romanı, otobiyografik roman, mektup tarzı roman, belgesel roman, dramatik roman...), yayın biçimine göre (tefrika roman, resimli roman), yazarın diline göre (yerli roman, çeviri roman, adapte roman), sanat ve edebiyat anlayışına göre (alegorik roman, egzistansiyalist roman, klasik roman, realist roman, natüralist roman, sürrealist roman, yeni roman, yeni dalga roman, post-modern roman), okuyucu topluluğuna göre (çocuk romanı, popüler roman...), zamana göre (antik roman, tarihi roman, bilim-kurgu romanı...), okuyucusundaki etkisine göre (didaktik roman, lirik roman, satirik roman, epik roman), anlatılan insan topluluğuna göre (burjuva romanı, egzotik roman, halk romanı, köy romanı, sosyete romanı, yerli roman), kahramanlarına göre (cin-peri romanı, fantastik roman, efsane romanı, pikaresk roman, macera romanı, polisiye roman, şövalye romanı, tip-karakter romanı), ele aldıkları konularına göre (felsefi roman, pastoral roman, politik roman, parodik roman, psikanalitik roman, psikolojik roman, sosyolojik roman...) farklı adlar altında kümelendirilebilir.

B) Göstermeye Bağlı Metinler

Anlatıcının aradan çekildiği, yerini olay kahramanlarına bıraktığı anlatım şeklidir. Anlatıcının kendisine vekil olarak atadığı kişiler, yaptıkları yüz yüze konuşmalarla, jest ve mimiklerle konuyu canlandırırlar (Güneş, 2003: 129).

B-1) Geleneksel Türk Tiyatrosu

Türk Tiyatrosu Metin And'a göre geleneksel tiyatro ile başlar: "Önce bütün tiyatrolarımız gibi öncesiz ve bitimsiz geleneksel tiyatromuz vardır."

And'a göre (1970: 14), belirli oyun türleri de Orta Asya'dan gelmiştir. Orta Asya'daki iki kukla türü olan el kuklası ve ipli kuklanın Selçuklu Türklerinde olması bu geleneğin Türklerde kesintisiz olduğunu gösterir.

Orta oyunları geleneksel Türk tiyatrosunda önemli bir yere sahiptir. Orta oyununda Kavuklu ve Pişekâr çok fazla görülen simgesel kahramanlardır. Bu kahramanlar bizim geleneksel tiyatromuzda Hacivat ve Karagöz'e karşılık gelirler. Kavuklu, bilimden uzak ama bilgin halk adamın temsil eder. Pişekâr ise, Osmanlıca kelimeleri kullanabilen mürekkep yalamış, kabiliyetli insanın simgesidir. Bu tiplerin her ikisi de birbirlerinin eksik yönlerini tamamlamaktadır. Bunlar, orta oyunlarında mizah öğelerini kullanarak topluma ders veren ve toplumu eğlendiren kişiliklerdir.

Geleneksel Türk tiyatrosu üç çeşittir. Bunlar:

Meddahlık

Meddahlığın doğuşu hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte doğu toplumlarında ilkel bir drama sanatı olduğu çok açıktır. Yalçın ve Aytaş (2002: 115) meddahlığın iki kaynaktan beslenerek geldiğini belirtir. Birincisi Orta Asya'daki ozan geleneği; ikincisi ise İslam geleneğidir.

Bu oyun çeşidi tek bir kişi tarafından hazırlanan ve oynanan bir oyun türüdür. Sözcük manası metheden (övgücü) demektir. Meddah, bir olayı ya da hikâyeyi seyirciler önünde çeşitli hareket ve taklitler yaparak anlatır. Böylece insanlar eğlenirken de düşünme fırsatı bulmuş olur (Bahar, 2011: 241).

Karagöz

Karagöz beyaz bir perde üzerinde çeşitli kişiliklerin canlandırıldığı gölge oyunudur. Karagözcü denilen bir oyun ustası bu oyunu perdeye yansıtır. Oyunun başkahramanı Karagöz, okuma yazması olmayan fakat zeki ve kurnaz bir halk adamıdır. İkinci kahraman olan Hacivat ise, Karagöz'e göre tamamen zıt karakterli biridir. Kimi zaman bilmişlik taslar ve genellikle Arapça ve Farsça kelimelerle konuşur.

Karagöz ve Hacivat'ın gerçeklikleri tartışılmaktadır. Gerçek olsa da olmasa da Türk milletinin mizah dünyasında önemli bir yer edindiği muhakkaktır.

Yalçın ve Aytaş (2002:122-123), Karagöz'ü diğer Geleneksel Türk Tiyatrolarından ayırır. Çünkü Karagöz tasavvuf geleneği içinde de ifade edilmiştir. Tasavvufa göre evrendeki hiçbir şey gerçek değildir. Her şey Allah'ın yansımasıdır. Bütün evren Karagöz perdesindeki yansımalarla benzetilir.

Orta Oyunu

Osmanlı'da özellikle İstanbul'da yaygınlaşan ve Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar büyük bir ilgi gören bir tiyatro geleneğidir. Daha çok şehir hayatı ve kültürü ön plandadır.

Açık bir alanda oynanır orta oyunu ve bu alanın etrafını seyirciler sarar fakat bir tarafını açık bırakır. Oyuncular oyun başlamadan önce bu alandan oyuna dâhil olurlar. Tipler ve konular bakımından Karagöz'e benzer. Orta oyununun en önemli tipleri Kavuklu ve Pişekâr'dır. Bunun yanında Zenne, Balama ve Frenk tipleri de bulunur (Bahar, 2011: 241).

Banarlı, (1987: 847) orta oyunu oyuncularının kıyafetleri hakkında tespitlerde bulunmuş ve bu kıyafetlerin zevksiz olmadığını, aksine Osmanlı'nın ihtişamı ve estetiği içinde bir güzelliği bulunduğunu ifade etmiştir

Halen günümüzde bazı köy ve kasabalarda oynanmaktadır.

B-2) Modern Türk Tiyatrosu

Bu dönem tiyatrosu, Türk tiyatro tarihinin ikinci dönemi olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde tiyatro binaları, tiyatro eserleri yapılmış, tiyatro sanatçıları yetişmiş ve seyircide tiyatro zevki uyandırılmıştır (And, 1970: 15).

Trajedi: Trajedi bir oyun çeşidi olup konusu çok acıklı konulardır. Konular genellikle efsanelerden ve tarihten alınır. Olayların kahramanları ise genellikle hükümdarlar, soylular ve de eski Yunan Tanrılarıdır.

Komedi: İnsanların ve olayların komik taraflarını anlatan, güldürüp eğlendirirken aynı zamanda iğneleyen bir oyun çeşididir.

Özdemir Nutku, ilk Türk komedyasının, Şinasi'nin “Şair Evlenmesi” olduğunu belirtmektedir (1972: 418).

Dram: Trajedi ile komedinin birleşiminden oluşan, sahnede oynanan bir tür eserdir. Türkçedeki karşılığı acıklı olaydır. Günlük olaylardan veya tarihî olaylardan konu seçebilmektedir. Kahramanlar halkın arasındaki insanlardır. Olay, acıklı da olabilir gülünç de...(Bahar, 2011: 240).

2.2.2. Öğretici Metinler

Adından da anlaşılacağı gibi okuyucuya bilgi vermek, onun görüşlerini ve yerleşik düşüncelerini değiştirmek veya güçlendirmek ya da öğüt vermek amacıyla kaleme alınan metinlere öğretici metinler adı verilir. Daha yerinde bir söyleyişle bilgi vermeyi amaçlayan tüm yazıların genel adıdır. Öğretici yazılar, her çeşit ders kitabı, ansiklopedi maddeleri, broşürler olabileceği gibi makale, fıkra, deneme, eleştiri, sohbet, röportaj, mülakat, biyografi, tebliğ adlı türler de öğretici olmaları bakımından bu grup içerisinde değerlendirilebilir. Gezi, anı ve günce, gayeleri bakımından bu gruba katılabilirler. Çünkü bunlar genellikle fiction (itibarî-kurmaca) ürünü değiller. Bu türlerde yazılmış metinler kurmaca (itibarî) oldukları oranda sanat eseri özelliği taşırlar. Söz konusu metinler, sanat eseri özelliği taşıdıklarında da edebiyat metinleri içerisinde değerlendirilmelidirler (Aktaş ve Gündüz, 2013: 261).

Yazar ele aldığı konu hakkındaki düşüncelerini, sanat kaygısı gütmeyen, ciddiyetsizliğe kaçmamak koşulu ile rahat ve içten bir anlatımla sunmaktadır. Bu türdeki yazılarda duygu ve düşünceleri kanıtlama zorunluluğu da yoktur. Yazar, düşüncelerini anlatırken zaman zaman soru sorar ve bu soruları kendisi cevaplandırır. Öğretici metinlerde dil göstergelerinde temel anlamlarının dikkate alınarak yazılması, metnin açık ve anlaşılır olması gerekir. Bu metinler, daha çok basın ve yayın organları

evresinde gelişme olanağı bulmuştur. İnsan ve doğa ile ilgili her konuda öğretici metinler yazılabilir (Aktaş ve Gündüz, 2013: 261).

2.2.2.1. Gazete evresinde Gelişen Metinler

A) Makale

Herhangi bir olayı, bir konuyu ya da bir eserin çeşitli özelliklerini ayrıntılı bir şekilde inceleyen ve bununla bazı sonuçlara ulaşan yazılardır. Veya bir düşüncüyü, bir teoriyi ispatlanabilen belgelerle savunan yazı türüdür. Makale, bir konudaki fikirleri, önerileri sunmak, ya da bunu savunmak için yazılan bilimsel yapılardır. Bu sebeple makalede günlük dilin ifadeleri ya da samimi söyleyişleri yer almaz (Karasoy vd. 2011: 313).

Makale de fıkra gibi gazete ve dergi yazısıdır. Gazete ile doğmuş, gazete ile gelişmiş bir yazı türüdür. Bir düşünceden yola çıkılarak yazılmalarına rağmen deneme ve fıkradan ayrılır. Ayrıca makalenin fıkra gibi günü gününe yazılma zorunluluğu yoktur.

Konu bakımından makalenin bir sınırının olması çok zordur. Makale yazan kişi hemen hemen her konuda yazabilir. Bu yüzden makaleler bilime katkıları yanında, topluma ait problemlere ayna tutar ve bu problemlerin çözümü için fikir önermesi bakımından büyük öneme sahiptir (Aktaş ve Gündüz, 2013: 261-262).

Makale yazarken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır:

- Makalede yer alan konu bütün toplumun ya da toplumun bir parçasına ait sorunlardan seçilmelidir.
- Makale yazarı, yazmak istediğı konu hakkında ayrıntılı bir bilgi ve birikim sahibi olmalıdır.
- Makale yazarı seçtiğı konu hakkında kendi fikir ve düşüncelerini de belirtmelidir.
- Bu fikir ve düşünceleri ispatlayacak belgeler olmalıdır.
- Ortaya konan bu belgeler, ele alınan problemi aydınlatacak özelliğe sahip olmalıdır.

- Sonuç kesin bir yargıya bağlanmalıdır (Bahar, 2011: 197).

B) Sohbet

Günlük hayata dair bir konunun, okuyan kişi ile konuşuyormuşçasına, samimi ve anlaşılması güç olmayan bir tarzda ele alan ve süslü anlatımlardan arınık olan yazılardır (Aktaş ve Gündüz: 2013:303).

Yazar, yazmak istediği konuyu çok ayrıntıya girmeden, okuyan kişiyle samimi bir anlatım içine girerek anlatır. Fikirlerini ispatlamaya gerek duymaz. Kendi düşüncelerini, etrafında olanları kendince yorumlar. Bu tür yazılarda ele alınan konu çoğu zaman günlük olaylardan, sanat ve kültür dünyasından ve toplumun ortak yaşantılarından seçilir. Sohbet yazıları fazla uzun yazılmaz. Genellikle gazete ve dergilerde, sohbet (söyleşi) adı altında bu tür sayfa ya da köşeler bulunur (Kayasandık ve Örgen, 2012: 236).

Sohbet türünün özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Bir yazı türü olan sohbetin planı aynen makaledeki gibidir, fakat makaleden farklı olarak bir sohbet havası taşır. Yazar ile okuyucu karşılıklı konuşma içerisindedir sanki.
- Sohbet çoğu zaman günlük olayları konu alır.
- Sohbet genellikle gazete ve dergilerde yayımlanır.
- Yazarın okuyucu ile samimi bir şekilde, sizli bizli olmadan konuştuğu bir yazı çeşididir.
- Sohbet yazarı düşüncelerini ispatlama yoluna başvurmaz.
- Bu yazı türünde yazarın öznel görüşleri ağırlık kazanır.
- Yazarın samimi ve içten olması sohbet türünün en önemli ayırt edici özelliğindendir.
- Sohbetlerde yazarın başından geçmiş olaylar ve günlük hayata dair olaylar ya da yazarın duygu ve düşüncelerini geliştirmek için kullanılabilir (Bahar, 2011: 225).

C) Deneme

Deneme, bir bakıma yeni bir türü ilk kez yazının deneme alanına sokmak anlamında kullanılmaktadır. Denemek ekseninde gelişen bu yazı türünün en büyük özelliği, herhangi bir şeyi kanıtlamak amacıyla olmamasıdır. Denemenin bir konu ve şekil haritası yoktur. Bunun için okuyucu her an bir sürprizle karşılaşabilir. Söylem çok yönlüdür ancak düşünce ağırlıklıdır (Özcan, 2007: 520).

Deneme, insan ve insanla ilgili olan bir konu hakkında yazarın kişisel düşünce ve duygularını net bir şekilde ifade etmeden ve herhangi bir yazma kuralına takılmaksızın yazılan yazı türüdür. Deneme yazan kişi kendi tecrübe ve gözlemlerini kanıtlamaya gerek duymaksızın kişisel düşünce ve duygularını ifade eder. Deneme yazarı adeta kendisiyle konuşuyordur. Bunu yapaylıktan uzak bir şekilde, samimi bir sohbet havası içerisinde yapar. Burada yazar kendini beğenmiş, ukala bir tavır sergilemez (Kayasandık ve Örgen, 2012: 236).

Denemede şu özelliklere yer vermek gerekmektedir:

- İfade edilenler okuyucuyu düşünceye sevk etmelidir.
- Yazar, felsefi bir anlatımdan uzak durmaya çalışmalıdır.
- Savunulan düşüncelerin doğru ya da yanlışlığını ispat etme yoluna gidilmemelidir (Bahar, 2011: 208).

Ç) Fıkra

Fıkra (anekdot), herhangi bir duygu ve düşüncüyü ele alan, ele aldığı düşüncüyü en kestirme yoldan ifade eden metin türüdür. Bu metin türünde anlatılanlara mizah ve eleştiri unsurları katılmış olup, yazılı ya da sözlü bir şekilde anlatılabilmektedir.

Fıkralar aynı zamanda özlü bir hikâye özelliği de taşımaktadır. Bunlar tek başına anlatılabileceği gibi bir fikri daha ilginç kılmak için herhangi bir yazı içinde de kullanılabilmektedir.

Olgun ise fıkrayı, bir yazarın, günlük olaylara ya da ülke ve toplum meselelerine ait herhangi bir konu üzerinde şahsi görüş ve düşüncelerini, akıcı bir dille anlatan düz yazılara olarak belirtir. Fıkralar; gazete fıkraları, küçük hikâye niteliğindeki nükteli ve güldürü fıkraları olmak üzer ikiye ayrılır (Olgun, 1996: 225).

Gazete Fıkraları

Çoğunlukla günlük olarak yayınlanan gazetelerin kendine özel köşelerinde yazılırlar. Bu fıkralarda ele alınan problemler kısa bir şekilde, sade bir tarzda anlatılır. Bu tür fıkraların okunabilirliği zamanla sınırlıdır. Büyük bir bölümü yazıldığı günlerde etkili olsalar da zamanla değerini yitirirler. Bu yüzden gazete köşe yazarları yıllar sonra çeşitli zamanlarda yazdıkları köşe yazılarını belli bir ayıklamaya ve düzenlemeye tabi tutarak güncelliğini yitirmeyen yazılarını kitaplaştırabilirler (Aktaş ve Gündüz: 2013:301).

Küçük Hikâye Niteliğindeki Nükteli ve Güldürü Fıkraları

Nasrettin Hoca fıkraları, Bektaşî fıkraları gibi fıkralar bu türden fıkralardır. Ünlü kişileri ve hayvanları konu alıp bir öykü şeklinde, çok uzun olmayan, zekâyâ hitap eden, oyunlar da barındıran, nükteli bir dile sahip, sohbet havasın içinde, belli bir sonuca varılarak yazılan yazılardır (Kayasandık ve Örgen, 2012: 235).

D) Röportaj

Bir yeri, bir sanat dalını ya da sanatçıyı araştırma, inceleme, gezip görme yoluyla tanıtan; ayrıntılı bilgi veren ya da sorgulayan yazılara röportaj adı verilir.

Bir edebiyat türü olarak başlayan röportaj, günümüzde radyo, televizyon gibi sesli ve görüntülü basınında katılmasıyla oldukça yaygın bir çalışma alanına ulaşmış, gazeteciliğin önemli bir dalı haline gelmiştir. Güncel olayları ve ülke sorunlarını gündeme getirmek, doğa olayları hakkında bilgi vermek gibi yaşamın türlü alanlarını kapsar ve gazete okuruna zengin fırsatlar sunar (Aktaş ve Gündüz, 2013: 305).

Bahar'a göre (2011: 242), röportaj yapılırken şu esaslar göz önünde bulundurulur:

- Ele alınan konu toplumun büyük bir kesimini ilgilendirmektedir.
- Ele alınan konu genellikle güncelliğini korumaktadır.
- Röportajda amaç bellidir.
- Yapılan konuşmalar doğrudan doğruya konuya ilişkin kişilerle yapılır.
- İncelenmekte olan belgelerin mümkün olduğunca fotoğrafı kullanılır.

E) Eleştiri

Türü, özelliği ne olursa olsun her türlü sanat çalışmalarını, sanat eserini ya da bir kişinin herhangi bir konudaki görüşlerini okuma ve inceleme sonucu ortaya koyan değerlendirmenin genel adıdır. Eleştiri, bir düşünceyi destekleyerek olumlu yanlarını ortaya koyması, ya da sanat eserini geniş okuyucu kitlesine tanıtması bakımından sıkça başvurulan bir yazı türüdür (Aktaş ve Gündüz, 2013:275).

Eleştiri türünde bir yazı yazmak istiyorsak aşağıdaki özelliklere dikkat etmeliyiz:

- Eser, gerçeği hangi oranda yansıtmıştır?
- Eser, okuyucuyu nasıl etkilemiştir?
- Eserdeki duygu ile sanatçı arasında bir ilişki var mıdır?
- Eser ana hatlarıyla başarılı mıdır?

Eleştiriler; öznel eleştiri, tarihsel ve sosyolojik eleştiri, yazara ve sanatçıya yönelik eleştiri, esere yönelik eleştiri, çözümleyici eleştiri... gibi farklı adlar altında gruplandırılabilir (Özdemir, 1999: 163-178).

2.2.2.2. Kişisel Hayatı Konu Alan Metinler

Kaynağını bir yazarın hayatından alan ve o yazarın hayatını anlatan yazı türleridir. Bu yazı türlerinden öne çıkanlar şunlardır: hatıra, gezi yazısı, biyografi, otobiyografi, günlük, mektup.

A) Hatıra (Anı)

Çeşitli alanlarda ün yapmış kişilerin yaşadığı önemli olayları ya da yaşadıkları dönemdeki olaylardan önemli gördüklerini kendi gözlem ve bilgilerine dayanarak yazdıkları edebî türün adıdır.

Öteki türlerde olduğu gibi anıda da yazarın duygularını, düşüncelerini ve birtakım tecrübelerini başkalarıyla paylaşma isteği vardır. Bu bir bakıma olayların insan belleğinde bıraktığı izlerden giderek geçmişi yeniden yaşamak ve yargılamaktır (Bahar, 2011: 215-216).

Anı yazarları, daha inandırıcı olmak için anılarını çoklukla ya mektuplarla ya da birtakım belge, görgü tanığı veya anı yazarlarının günlükleriyle destekler (Birsel,1972: 56).

Anıda anlatılan olaylar ve bu olayları yaşayan kişiler gerçek olduğundan yazar bunları olduğu gibi anlatmak zorundadır. Fakat okuyucuyu fazla sıkmamak için yer yer yazarın kendi görüşlerine de yer verilebilir. Bu yapılırken yapaylığa kaçmamak gerekir. Geçmişe özgü hatırlananlar şahsiliği özelliğini koruyup, anlatımlar tarafsız ve samimi olmalıdır. Bu özellikleri toplamıyla anı yazı türü öyküden şiire kadar çok fazla yazı türüne kaynaklık eder (Kayasandık ve Örgen. 2012: 235).

B) Gezi Yazısı

Herhangi bir yazarın gerek yurt içinde gerekse yurt dışında gezi yaparken, gezip gördüğü yerlerin ilgi çekici, farklı yönlerini sade ve içten bir dille anlattığı yazılar gezi yazıları olarak adlandırılır. Bu tür eserlerde gezgin, gezip gördüğü bir toplumun yaşamını bütünüyle değil, o toplumun okuyucunun ilgisini çekebileceğini umduğu yaşayışını, gelenek ve göreneklerini çeşitli açılardan inceler ve özenle nakleder (Aktaş ve Gündüz, 2013: 207-208).

Gezi yazısını yazarken şu hususları göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

- Gezilen yerlerin, başka yerlere benzemeyen, çok farklı özellikleri anlatılmalı.
- Geziliş görülen yerlerde yaşayan insanların sosyokültürel özellikleri belirtilmeli.
- Gezilen yerlerdeki tarihsel, mimari ve uygarlık özellikleri belirtilmeli.
- Gezilen yerlerin ekonomik ve teknolojik alanlardaki gelişmeleri belirtilmeli (Bahar, 2011: 224).

Günümüzde ulaşım araçlarının artması ve gelişen turizm etkinlikleri gezi yazarlarını ve onlara paralel olarak gezi yazılarının sayısını da arttırmıştır. Ancak son zamanlarda yayınlanan gezi yazıları içerik ve kullandıkları malzeme bakımından kimi zaman röportajla örtüşmektedir. Ne var ki gezi yazıları yine de edebî bir nitelik

taşımaları, konuya yaklaşım tarzları ve bakış açıları bakımından türün tüm özelliklerini sezdirirler (Özdemir, 1999: 214-218).

C) Biyografi

Genellikle ünlü kişilerin hayatlarının tamamını ya da bir bölümünü ve eserlerini derli toplu, bütün halinde tanıtan yazılara biyografi adı verilir. Biyografi yazıları bilgi vermek amacıyla yazılmalarına rağmen zaman zaman anılarla ve belgelerle desteklenir.

Biyografi türündeki yazılar gözlemden çok, tanıtılacak kişinin yaşamı ve eserlerinin araştırılması, onlar hakkında bilgi toplanması sonucu yazılırlar (Aktaş ve Gündüz, 2013: 323).

Biyografiler yazılırken şu sıralamaya dikkat etmek gerekir:

- Kişinin ailesi ve sosyal çevresi
- Doğum yeri, yılı
- Çocukluk ve gençlik dönemi
- Sıraya uygun olarak öğrenim yılları, okuduğu okullar
- Yaşadığı olaylar, görüştüğü ve etkilendiği kişiler
- Karakteristik özellikleri, hoşlandığı şeyler ve ilgi alanları
- Ürettiği eserler, çalıştığı alanlar, fikirleri ve bunlarda meydana gelen değişme, gelişmeler
- Hayatının son yılları, ölümü (Bahar, 2011: 220).

Ünlü kişilerin hayatlarını konu alan, bunları roman tarzında işleyen yazı türlerine de biyografik roman denir (Kayasandık ve Örgen, 2012:236).

Ç) Otobiyografi

Yazarın kendi hayatını anlattığı yazıya otobiyografi denir. Ünlü bir kişi; diğer insanlarca bilinmeyen yönlerini, başarısını nelere borçlu olduğunu ve nasıl kazandığını anlatmak amacıyla otobiyografisini yazar. Yazar bu türde doğumundan, eseri yazdığı zamana kadar olan dönemi otobiyografisinde anlatır. Bu tür her ne kadar öznel bir

anlayışla kaleme alınsa da gerçekler göz ardı edilmemelidir (Kayasandık ve Örgen, 2012:236).

D) Günlük (Günce)

Yazarların bir kısmı, yaşamış oldukları önemli olayları, duyguları ve fikirlerini her gün düzenli bir şekilde yazdıkları deftere günlük adı verilir. Günlüklerde o yazının yazıldığı günün tarihi vardır.

Bu tür yazılarda, yazarın o anki duygu ve düşünceleri değişikliğe uğramadan günümüze aktarılır. Bu sebeple günlükler diğer yazı türlerine göre daha samimi ve ikna edicidir. Günlük tutarken yazının başına günün tarihi yazılmalı, olaylar içten geldiği gibi anlatılmalıdır (Aktaş ve Gündüz, 2013: 275).

E) Mektup

Uzakta bulunan bir arkadaş, akrabaya gönderilen ve devlet kurumları arasında iletişimi sağlayan yazı türlerine mektup denir. İstek ve arzular, duygular ve düşünceler bu yazı türünde ifade edilir. Kullanılan dil mektubu okuyacak kişinin seviyesine uygun olmalıdır. Örneğin bir dosta yazılan bir mektup ile bir büyüğe yazılan mektup birbirinin aynısı şeklinde yazılmaz.

Mektup, insanlar arasında haberleşme aracı olarak Eski Mısırlılardan beri kullanılmaktadır. Mektubun ortaya çıkışı birbirinden uzakta bulunan insanların haberleşme ihtiyacının bir sonucudur (Yılar, 2012: 195).

Mektup türü edebiyatımızda Tanzimat Edebiyatı ile başlar. Bu dönemin en önemli mektup örnekleri, Namık Kemal ile Abdülhak Hamit Tarhan'ın birbirine yazmış oldukları mektuplardır. Siyaset, edebiyat ve bilim adamlarının yazdıkları mektuplar dönemin özelliklerini yansıtmaları bakımından aynı zamanda birer belge özelliği de taşımaktadırlar (Bahar, 2011: 181).

Yine Yılar'a göre (2012: 196) mektuplar; özel mektuplar, resmî mektuplar, iş mektupları, açık mektuplar, edebî mektuplar, felsefî mektuplar, siyasi mektuplar olmak üzere yediye ayrılır.

2.3. Metinsellik Ölçütleri

Metinsellik, bir dil dizgesinin “metin” olup olmaması olarak tanımlanabilir. Toklu, metinselliği bir metni metin olmayan tümce ya da tümce topluluğundan ayırmak için başvurulan ölçütler ya da bir metnin oluşması için gerekli koşullar olarak düşünür (Toklu, 2009: 127).

Cümlelerin dil bilgisel açıdan uygunluğu veya uygun olmayışı dil bilgisi kurallarına göre nasıl saptanabiliyorsa, metinler de metin olmayan cümle dizilerinden, metinlik dil bilimi çalışmaları sonucunda ortaya çıkan ölçekler yardımıyla ayırt edilebilmektedir (Karaağaç, 2013, 710).

Bir metinde bulunması gereken çok önemli ve tanıtıcı özellikler vardır. Bu özellikler bildirimsellik, bütünsellik, bağıntısallık gibi özelliklerdir. Metnin taşınması gerekli olan bu tanıtıcı özelliklerden yola çıkılarak metnin tanımına ilişkin birçok şey söylenebilir. Çok çeşitli metin tanımı yapılabilir. Metne ait tanımların bu kadar çok yapılabilmesinin sebebi, metin oluşturulurken ona çok fazla olgu çeşitliliği yüklenmekte ve bu şekilde olgular arasında çok karmaşık ilişki bağının ortaya çıkmasıdır (Aksan ve Aksan, 1991: 90-104).

İşte metnin taşınması gereken bazı ölçütler vardır. Bu ölçütlere metinsellik ölçütleri denir. Bunlar; tutarlılık, bağdaşıklık, amaçlılık, kabul edilebilirlik, bilgisellik, durumsallık ve metinlerarasılık ölçütleridir. Metni oluşturan birliklerin birleşerek oluşturdukları bütünün metin özelliğine kavuşabilmesi için bu ölçütleri taşınmalıdır (Günay, 2003: 33).

De Beaugrande ve Dressler (Göçer, 2010: 6), bir dilsel ürünün metin olabilmesi için gerekli özellikleri yedi başlıkta toplamıştır:

2.3.1. Bağdaşıklık (Cohesion)

Bir yazının metin olmasını sağlayan tümceler arasındaki ilişkiyi metin içi bir dille sağlayan özelliklerin tümüne verilen addır (Günay, 2007: 71-74).

Bir dili yazılı veya sözlü olarak kullananlar, ortaya bir metin koyarlar. Dil kullanımda, biçim birimleri ve cümle ögeleri, her dilin kuralları doğrultusunda eklenerek söz öbekleri ve cümleleri oluştururlar; bu birimlerin birleşip bir metin

oluşturabilmeleri için, bu birimler arasında bir bağdaşıklık olması gerekir. Bağdaşıklık, bireysel olan dil kullanımı ile herkesçe bilinen ve uyulan sosyal nitelikli söz dizimi kuralları arasında gerçekleştirilen bir olgudur (Karaağaç, 2013: 712).

Halliday ve Hasan'a (, 2005: 28) göre ise, bağdaşıklık metindeki bazı birimlerin yorumunun başka birimlere bağlı olarak ortaya çıkması durumudur.

Bağdaşıklık, bir unsurun yorumunun, başka bir unsura bağlı olduğu zaman görülür. Bağdaşıklık, bir metni metin dışı unsurlardan ayırır, metni oluşturan bölümleri bir arada tutar ve metin içindeki anlama dayalı ilişkileri düzenler.

Bir yazarın işi, düşüncelerini ifade eden uygun kelimeleri arka arkaya sıralamaktan ibaret değildir. Bir yazara düşen en önemli görevlerden biri de kelimeleri, cümleler haline ve cümleleri de metin haline getirmektir.

Fiillerin zaman uyumları, göstergenin dizilişleri, art ve ön gönderimleri ile bağlantı ögeleri gibi bağdaşıklığın oluşmasına katkıda bulunan dile ait unsular, metnin bir bütün olarak algılanmasını sağlar (Uzun, 1995: 84).

Metnin birimleri arasındaki ilişkiler bazen bir cümle biçiminde olabileceği gibi cümleler arasında ya da paragraflar arasında da oluşabilir. Bağdaşıklıkla ilgili ilk detaylı çalışma Roman Jakobson (1960) tarafından yapılmıştır. Daha sonra Halliday (1962) kelime bağdaşıklığı ile ilgili çalışmalar yapmıştır.

Günay ise (2003: 71-115), bağdaşıklık araçlarını şu şekilde sıralamıştır:

1. Oluşturucu Ögenin Yinelenmesi,
2. Artgönderim ve Öngönderim,
3. Eksiltili Yapılar,
4. Örtük Anlatım: Sezdirimler ve Çıkarsamalar
5. Örgeler ve İzlek
6. Dil Bilgisel Eylem Zamanları
7. Tümceler Arası Bağlantı Ögeleri
8. Metni Bölümlere Ayıran Belirticiler

2.3.2. Tutarlılık (Coherence)

Dilbilimciler arasında metin tutarlılığının kapsamıyla ilgili farklı görüşler bulunmakla birlikte tutarlılığın bir metnin en önemli özelliği olduğu hususunda bir görüş birliği mevcuttur.

Metin dil bilimle ilgili ilk çalışmalarda tutarlılık, metinde cümle boyutunu aşan dil bilgisel (gramatik) ve anlamsal her türlü ilişkiyi kapsayan bağlantı olarak tanımlanmaktaydı. Ancak daha sonraları cümleler arasındaki dil bilgisel ilişkiler bir başka metinsellik ölçütü olan bağdaşıklık kavramı çerçevesinde ele alınmış, tutarlılık ise metin içindeki anlamsal ve mantıksal bağlantı olarak görülmüştür (Toklu, 2009: 124-125). Yani tutarlılık, metindeki konu akışındaki bütünlükle ilgili olarak değerlendirilmiştir (Günay, 2003: 99).

Bir başka ifade ile de tutarlılık, bir metindeki cümleler arasındaki bağlantıların kurularak anlamsal ve mantıksal olarak düşüncelerde bir boşluk oluşturmada metni bir bütün olarak ele alınmasıdır.

Karatay ise tutarlılığı, metindeki bilgilerin bir birlik ve bütünlük içinde zihinde anlamsal olarak bir şema yaratması, canlanması, metinde işlenen konu etrafında adeta kalıplaşarak şekil alması, olarak tanımlamaktadır (Karatay, 2010: 375).

Buraya kadar söylenenlerden hareketle tutarlılık taşıyan bir metnin özelliklerini genel hatlarıyla şöyle özetleyebiliriz;

- Bir metnin tutarlı olması için kendi içinde bütünlük oluşturması lazımdır.
- Metnin tutarlılığında temanın, konunun, kişi ve olayların sürekliliği önemlidir.
- Yarım kalmış fikir ve olaylar yer almamalıdır tutarlı bir metinde.
- Tutarlı bir metinde sağlam ve mantıklı bir plan olmalıdır.
- Tutarlı bir metinde birbirleriyle çelişen bilgiler olmamalıdır.
- Tutarlı bir metinde gereksiz tekrarlara yer verilmemelidir. Metindeki her bölümün bir görevi olmalıdır. Her parça bütünün bir duvarı gibi olmalıdır. Çıkarıldığında eksikliği hissedilmelidir.

- Tutarlı bir metinde okuyucunun ihtiyaç duyduğu tüm bilgiler bir bütün olarak okuyucuya sunulmalıdır.

2.3.3. Amaçlılık (Intentionality)

Amaçlılık, bir yazarın kafasındaki düşüncüyü yazı vasıtasıyla okuruna iletebilmesidir. Yani yazarın metni oluşturmak için seçtiği her cümle ifade etmek istediği fikre hizmet etmelidir. Okuyucunun kafasında o mesajla ilgili bilinçli bir yapı oluşturmalıdır. Her metnin bir amacı vardır. Bu amaç doğrultusunda metnin bildirisi alıcısına iletilir; alıcı ve metin arasındaki bildirişim başlamış olur. Bu bildirişim sürecinde, metin yazarının belirlediği amaç, artık yazarın amacı olmaktan çıkar ve alıcısının beklentisini karşılama amacına dönüşür (Ögeyik, 2008: 16).

Alan'a (1994: 178) göre, bir metinde yazarın amacı açıkça anlaşılabilir. Bunun için de yazarın fikirlerini, belli bir plan dâhilinde, tutarlı bir mantık silsilesiyle vermesi gereklidir. Yazar böyle bir makam oluşturamazsa niyeti müphem kalır.

Bu ifadelerle şunları da eklememiz gerekmektedir. Metin yazarının metnin amacını belirlemesi demek aynı zamanda metnin ana fikrini belirlemesi demektir. Bilgi verici metinlerde amaç apaçık ortadadır fakat edebî metinlerde durum biraz daha farklı olabilmektedir. Yazar burada amacı açıkça vermek yerine okuyucuyu etkileyecek, duygusal bir dil kullanabilir. Bu durumda okuyucu yazarın amacını ve bu cümleleri kullanma amacını belirlemek için zihin uğraşı yapabilmektedir.

2.3.4. Bilgisellik (Informativity)

Metnin okuyucuya en az bir yönden yeni bir bilgi vermesidir. Bilgi verme süreci bilinenden yola çıkılarak onun üzerine inşa edilen veya eldeki bilgiye çeşitli yönlerden bağ kurularak gerçekleştirilir. Bilgisellik yönünden öğeler içeren bir metin eski ve yeni bilgiler arasındaki dengeyi kurarak okuyucunun ilgisini metinde tutmayı başarabilir.

Bilgisellik, daha önceden bilineni kapsadığı gibi yeni bilgileri de kapsayabilir. Eğer metnin içerdiği bilgi, alıcı tarafından tam olarak anlaşılıyorsa ya okur metni alımlamak için başka kaynaklara başvurur ya da metin, bilgilendirici bir metin olarak kabul edilmeyebilir. Bu durumda, bir bakıma metnin bilgilendirici ölçütü, alıcının öznel tutumuyla belirlenir (Ögeyik, 2008: 19).

2.3.5. Durumsallık (Stiuationality)

Metnin amacıyla, seslendiği grubun durumu ve metnin konusuna göre uyumlu olmasıdır. Durumsallık (situationality), metnin iletişimsel amaçlarının durum bağlamı içinde belirginleşmesidir (Keçik ve Uzun, 2003: 12). Okuyucu metni okurken bazı soruların cevabını merak eder. Okuyucu, metnin yazarını merak ettiği gibi o metnin yazıldığı yeri ve zamanı da merak eder. O metni kafasında bir yere oturtmaya çalışır. Bir metni anlamak için, metnin yazıldığı yer ve zaman ile metin arasındaki ilişkiyi bilmeye ihtiyaç vardır.

Durumsallık, Karaağaç'a (2013: 713) göre metin ile metnin kullanıldığı ortam arasındaki uyumdur. Bu uyumun başlıca öğeleri; metnin konusu, hitap ettiği kitle ve ulaşmak istediği amaçtır.

Durumsallık metnin konusuna, seslendiği kitleye, ulaşmak istediği amaç ve metin türüne uygun düşecek şekilde anlatımıdır. Metnin bulunduğu çevre ve dili kullanan insanların ona yükledikleri anlamla ilgilidir. “Burada balık tutmak yasaktır.” gibi bir metin tümcesi yazılı tabelanın sözgelimi Ankara-Kızılay Meydanı’nın bir yerine dikilmesi “durumsallık” ilkesine uygun değildir. Durumsallık, “yerlemler” diye de adlandırılır (Günay, 2003: 98).

2.3.6. Kabul Edilebilirlik (Acceptibility)

Bir metnin yazılış amacıyla metinde işlenen konunun uyum içinde olmasıdır. Metni okuyanın hayal dünyasını geliştirerek okuyucuyu metne çekmesidir. Bir yazarın yazdığı metindeki amacını ifade etmesi ve bu amacını, düşüncesini hitap ettiği gruba en uygun, anlaşılır bir şekilde ortaya koymasındır. Düşünce ve duygunun hedef kitleye uygun şekilde açık ve anlaşılır kanıtlarla ortaya konulmasıyla, metnin okuyucu tarafından çözümlenebilme durumuyla ilgilidir (Alan, 1994: 179).

Kabul edilebilirlik, metnin taşıdığı bilgilerin, okuyucu veya dinleyici tarafından kabul edilebilir oluşudur. Kabul edilebilirlik, bireysel, toplumsal veya evrensel ölçülerde söz konusu olabilecek bir niteliktir çünkü bireylerin ve toplumların geçtiği yollar, kültürler yani kabuller dünyası farklıdır. Metinde ifade edilen durum ya da olayın, kişinin ve toplumun kabuller dünyasına uygun olmasıdır (Karaağaç, 2013: 714).

Kabul edilebilirlik okuyucu tarafından çözümlenebilme durumuyla ilgilidir. Kabul edilebilirlik, ele alınan parçanın bütün içinde durum yönünden uyumlu olmasıdır. Kabul edilebilirliği olan bir metin iletişim gayelerine uygun olup, tutarlı kılınarak, durum yönünden uygun hale getirildiğinde her milletin yazarı kültür yönünden farklılık gösterir. Bu yüzden kabul edilebilirlik herkes tarafından kabul edilecek diye bir kural yoktur. Her milletin kabul edilebilirlik kavramına bakışı kendi kültürüyle özdeşdir. Fakat kabul edilebilirliğin herkes tarafından kabul edilen maddeleri de vardır. Son zamanlarda gelişen teknolojiyle birlikte toplumlar kendi aralarında daha fazla etkileşime girmektedirler, bu sayede kabul edilebilirliğin bütün ülkeler için ortak olan maddelerinin sayısı çoğalmaktadır (Günay, 2003:113-114).

2.4. Metinlerarasılık (Intertextuality)

Her metin kendisinden önceki metinlere dayanır. “İnsani” olan hiçbir konu, tek başına gerçekleşmez. İnsani olan ve insanın el attığı her şeyin bir öncesi, bir tarihi vardır; çünkü insan ilişkilendirerek öğrenen ve öğrendiklerini dil denilen yapay bir dünyada biriktiren bir varlıktır. Aslında insanın kendisi, doğal ve sosyal çevredeki kimliğiyle ayrı bir metindir. Bir metnin eski metinlerden aldıkları, bu sonraki metnin önceki metinlerle ilişki ve ilişkilendirme biçimi metinlerarasılıktır (Karaağaç, 2013: 716).

Metinlerarası tasarımı ilk olarak Fransız yazın kuramcısı Julia Kristeva tarafından dile getirilmiştir. Kristeva, metinlerarası tasarımı daha çok tarihi olarak ortaya koymuştur. Kristeva’ya göre bu kavram Rus Bakhtin’in hikâyeleriyle başlamıştır. Bakhtin, tek metinden çok fazla noktaya ulaşmayı amaç edinmiştir (Aktulum, 2014: 16).

Yazılan bir metin daha önce yazılmış bir başka metinle az ya da çok bir etkileşim içindedir. Belki de bu sebeple bu kavram Metinlerarası olarak adlandırılmaktadır. Metinlerarasılık kavramını geliştiren kişi ise Micheal Riffaterre’dir.

Riffaterre (Ögeyik, 2008: 24), yazınsal ve yazınsal olmayan dil kullanımlarının ayrılığına değinirken yazın dilindeki farklılığın, sözcük seçimiyle oluşan söylem özelliklerinden, sözcüklerin göstergesel işlevlerinden ve söz dizemindeki anlamsal bağıntıların bileşenini oluşturan metinsellik özelliklerinden kaynaklandığına değinir.

Riffaterre için metinsel anlam ve yorum, dilsel çerçeve içinden çıkarılır ancak bu süreçte okur, metni okuduğu diğer metinlerle ilişkilendirerek okur ve yorumlar. Bir metnin diğer metinlerle ya da dış dünyadaki olgularla ilişkisi kaçınılmazdır ve her metinde güçlü bir biçimde bulunur. Bu da metnin okur tarafından doldurulmayı bekleyen dil bilgisel olmayan boşlukları oluşturur.

Yine Riffaterre, metinlerarası kavramını, “bir metin parçasının okunmasıyla ilgili olarak bellekte olan, gönderimde bulunulan metinlerin tamamıdır.” biçiminde tanımlar. Hatta bu bakımdan metinlerarasılık kavramı, yalnızca yazılı metinlerle ilgili bir durum değildir. Edebiyat başka tür anlatım biçimlerinin (resim, müzik, heykel, sinema) yansıması da olabilir. Yani bir metin sinemaya da gönderimde bulunabilir (Günay, 2007: 212).

Barthes’e göre ise metinlerarasılık, “yazarın ölümü”dür. Zira metin, yalnızca yazarın ortaya koyduğu ürün değil, aynı zamanda diğer ürünlerle olan kendi bünyesindeki pasajlardan farklı bir üründür. Mana, metin üzerinde değişiklik yapmaktır, bu dil ve kültür ile mümkündür. Barthes’ e göre yazan kişi yeni bir mana kazanmıştır; artık o bir yazmandır. Yazman, şahsına yazdırılmak için söyleneni yazan kişidir. Zira gerçek yazar ona göre Allah’tır. Yazar ise yazdırılmak için söyleneni yazan, buna uyan kişidir. Metinlerarası okur-yorumcu metinlerdeki sınırlanmış öğelerden kurtulmuştur (Ünal, 2007).

Hartman’a göre metinlerarası etkileşim yeri, şimdiki metinlerarası kuramlara göre bariz farklılıklar gösterir. Kuramcılar metinlerarası etkileşimin beş farklı yere göre olacağını söylemişlerdir. Bu beş yer şunlardır: metin içerisinden yapılan etkileşim, okur etkileşimi, yazar etkileşimi, bağlam etkileşimi ve dil etkileşimidir. Öğretmen uyumu olmadan bir metinle karşılaşan öğrenci metnin manası ile kısıtlı bir bağlantı kurar ve bu bağlantılar gelişigüze olur. Öğretmenlerin soruları, öğrencilerin metni anlamalarını etkileyebilir. Bu sebeple öğrencilere soru sormak öğrencilerin metinle olan bağlantılarını güçlendirecektir. Soru sorma işlemi metinlerarası ilişki kurmayı destekleyecektir. Hartman’a göre metinlerarasılık üç esas üzerinde oluşmaktadır. Bunlar; metin yazarı, metin okuru ve bağlamdır (Ünal, 2007).

Çelik’e göre (2003: 68), geniş kullanım alanı düşünüldüğünde (alıntı, parodi, pastiş vb.) metinlerarasılık edebiyatta çok öncelerden beri kullanılmaktadır ama

kavramsal anlamda kullanımı ve yeni edebiyattaki işlevi daha yenidir. Özellikle çağdaş metinlerin ayırıcı özelliği olarak ortaya konulan metinlerarasılık, yazarın ölümünü destekleyen metot olarak modern metin tahlillerinde okurun önüne çok daha fazla çıkmaktadır.

Nemutlu (2003:50-56), metinlerarası ilişkileri bir yapıtta Rus biçimcilerinin çalışmalarından özenerek ortaya konulduğunu, daha sonraki dönemlerde modernizm sonrası eleştirilerin asıl öğelerinden biri haline gelmiş bir kavram olarak ele alındığından söz etmiştir. Her metin kendinden önceki dönem ve şu anki dönemden etkilenilerek yazılmıştır iddiası, bu kavramı temel alan tenkitçilerin hareket noktasını ortaya koyar.

Genette (Ak. Aktulum, 2014: 68-73) ise metinlerarasılığın özgün metinlerde nasıl işlediğini ortaya koymak için somut betimlemelere yönelerek, metinlerarasında “dönüşüm metinsellik (transtextuality)” olarak nitelemiştir. Bu terim içinde söz konusu edilen metinlerarası bağıntılar şunlardır: başka metinlerden yapılan açık alıntılar ve başka metinlere yapılan gönderimler, metinlerarasılık; önsöz, görüşme, tanıtım gibi metinlerle doğrudan bağıntılı metinsellik ilişkileri, yanaşık metinsellik (paratextuality), yorum bağıntısı olan metinler, üstmetinsellik.

Eco ise post modern dönemde yer alan metinlerde “tekrarlama” konusuna değinerek metinlerarasılığı ele alır. Tarihsel süreç içinde yer alan eserlerin tekrarlama ile yeniden eserlerde yer alması ve sanatsal yaratıcılık dünyasında çok yoğun olarak bulunmasına değinen Eco, bunu post modern sanatın genel çizgisi olarak ele alır ve tekrarlamanın genel olarak nasıl gerçekleştiğini vurgular. Metinlerarası diyalog ise Eco’ya göre önceki metinlerin yansımasıdır (Ögeyik, 2008: 24). Metinlerarasılık, genel bir tanımla, metnin dokusu içinde bir başka anlatının yer almasıdır.

Gerçeklere yabancılaşan modern bir yazar, yeni bir hayal ürünü ortaya koymaktan vazgeçip, daha önceden başka yazarlar tarafından ortaya konmuş eserlere sığınıp, ikinci el bir kurmaca dünyası oluşturur. Eskilerin taklitçi diye adlandırdığı bu eğilim, dönemimiz edebiyatında “alıntı” ile adlandırılmış, eski metinler bu teknikle günümüze uyarlanmaya başlamıştır.

Rıfat’a göre (Ögeyik, 2008: 25), toplumların ortaya koymuş oldukları metinleri alıntılama ve bunları olay örgüleştirme süreci içinde tekrardan ortaya koyma işlemine

bağlı olarak metinlerarası ilişkiler kurulur. O zaman ortadaki metnin sorununa eleştirel açıdan bakarsak iki temel ilişkinin çözümlenmesi ve yorumlanması yeterli olacaktır: metinlerarası ilişkiler ve metin içi ilişkiler. Metin içi ilişkilerin açıklanması, metnin oluşum aşamasında ortaya konan düzeni-düzensizliği, tutarlılığı-tutarsızlığı görmeyi, metnin sesini duymayı ve hissetmeyi sağlayacaktır.

Hemen hemen bütün eleştirmenler metinlerarasılığı, yazının yapıcı bir ögesi olduğu fikrindedirler ve bu kavramı metinselliğin bir ölçütü olarak kabul ederler. Hangi edebi tür, hangi tip yazıda bulunursa bulunsun onun her metinde bir ayrışıklık yarattığı düşüncesindedirler. Kuramcılar ile eleştirmenler metinlerarasılığın yazının yapıcı bir unsur olma fikrinde birleşseler de yaptıkları tanımlamalar ve kullandıkları yöntemlerle birbirlerinden ayrılmaktadırlar.

Bu kavram ilk kez Kristeva ile anılmaya başlanmış olsa bile metinlerarasılık her yazıya özgü değişmez bir özellik değildir. Her metin çağdaş, klasik, şimdiye kadar yazılmış eserlerden izler taşır. Kavram yeni de olsa eskiden beri metinler birbirinden izler taşımıştır. Bu durumda şimdiye kadar yazılan yazılar birbirinden izler taşıdığına göre metinlerarasılık yazının yapıcı bir ögesidir.

Metinlerarasılık, olayların, fikirlerin ve simgelerin dil aracılığı ile şekillendirilmesidir diyebiliriz. Ayrıca bir bilim dalının çeşitli konularını içeren eserlerin tamamı diye de tanımlanabilir.

Bu tanımlardan yola çıkarak edebiyatın hem sanatı hem de bilimi içine aldığını söylemek mümkündür.

Sanat cephesiyle hemen herkese hitap edebilen edebiyat, bilim cephesiyle ancak edebiyat bilimiyle uğraşan akademisyen ve eleştirmenleri ilgilendirmektedir (Sağlık, 2004: 93-96).

Sonuç olarak, metinlerarasılık, 1960'lı yılların sonlarında Kristeva'nın ortaya attığı bir kavram olarak görülse de aslında kavram, özünü Mihail Bakhtin'den alır. Bakhtin 'in söyleşimcilik adını verdiği metinlerarasılık tüm önemine karşılık Batıda çok geç tanınmıştır. Bakhtin'den kırk sene sonra ortaya çıkan Kristeva'nın, Bakhtin'in yaptığı çalışmaları Fransa'da yayması ile söyleşimcilik kuramı metinlerarası ismi aleni bir şekle sokulmuş ve Batıda benimsenmiştir. Çeşitli yazarlar ise bu kavramı özde aynı

ama değişik sözcükler kullanarak açıklamaktadırlar. Bir metnin kendinden önceki metinlerle ilişkili olduğu düşüncesi metinlerarasılık kavramını doğurmuştur

2.4.1. Metinlerarasılık Yöntemleri

Metinlerarasılık, birçok değişik yollarla yapılabilir. Bu yollar; alıntı, gönderge, gizli alıntı (aşırma), anıştırma, yanılısama, alaycı dönüştürüm, öykünme gibi kavramlarla ifade edilmektedir. Alıntılar, metin aktarımları, açık göndermeler okur tarafından hemen anlaşılır ve bunlar doğrudan metinlerarası ilişkiyi ilgilendirmez. Buna karşılık, bir metinde, özgün metnin varlığını yansıtmayan, sınırları belirsiz, özgün metne sadık ya da tamamen bozulmuş aktarımlara rastlanır. O zaman, örtük metinlerarası ilişkiler okurun katılımını ve bir kültürel ortaklığı gerektirir. Yazında bu ilişkiler olgusu, okurun bir yapıtın kendinden önceki öteki yapıtlarla ilişkilerini algılaması koşuluyla önem kazanır (Kıran, 2000:283).

Metinlerarasılık, metin yazarken farklı metinlerden yararlanma, tanık gösterme olarak da tanımlanabilir. Başlıcaları; alıntılama, yorumlama, işaret etme, değerlendirme, devam etme şeklindedir.

Metinlerarası özellikler şu nedenlerle açıklanmalıdır:

- a) Konuşmalardaki ilişkileri bulmak
- b) Söylemlerin gelişim sürecini anlamak
- c) Söylemin sınırlarını bulmak

Bunların araştırılması, kişilerin söylemleri ile yararlandıkları kişilerin söylemleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarır (Kıran, 2000: 284).

Genel olarak metinlerarası ilişki biçimleri şunlardır:

2.4.1.1. Alıntı ya da Metin Aktarımı (Gönderge)

Gizli Alıntı/Aşırma

Alıntılama amaç düşüncemizi geliştirmek, kanıtlamak, açıklamaktır. Burada alıntı yaptığımız fikir, kelimesi kelimesine aynı şekilde tekrarlanır. Bu, italik yazı ve ayraç kullanılarak yapılır. Tırnak işareti de bu iş için kullanılabilir.

Aşıırma, kullandığımız sözün, cümleinin sahibini söylemeden, ayraç ya da italik yazıyla göstermeden kullanmadır. Fikir, söz hırsızlığıdır. Yazarın ya da eserin adı aktarılmaz. Bir nevi aşırmadır. Burada gizli alıntı yapan yazar, alıntılacağı metnin yazarının düşüncelerini ya da özgün tümcelerini kendisininmiş gibi gösterir. Dolayısıyla da bu yol “aşırma” olarak nitelendirildiğinden hukukî davalara sebep olabilmektedir (Aktulum, 2014: 84-85).

Yüksel’e (2009) göre bilim dilinde intihal denildiğinde şunlar akla gelmelidir; aynen kopyalamak, değiştirek yazmak ve düşünceyi çalmak.

A) Aynen kopyalamak

Başka birinin yazısının, eserinin, fikrinin tamamını veya bir bölümünü olduğu gibi ve kaynak göstermeden, kendi fikri, yazısıymış gibi kullanmaktır.

B) Değıştirerek yazmak

Farklı birinin fikir, yazı ve düşüncesini az biraz değıştirip kendi fikri, yazısıymış gibi göstermeye ve bunu yaparken de yazının, fikrin sahibini kaynak göstermemektir.

C) Düşünceyi çalmak

Birinin fikrini, düşüncesini kendi fikri, düşüncesiymiş gibi göstermek ve kaynak göstermemektir.

2.4.1.2. Klişe – Basmakalıp Söz

Sürekli tekrarlanan, herkesin kullandığı, sıradanlaşan, herkesin ortak malı kabul edilen sözlerdir. Klişeyi kullanan kişi, daha önce söylenmiş ve herkes tarafından kullanılan, herkes tarafından bilinenleri tekrar eder. Klişe toplumun içerisinde ve toplumun zihninden oluşur. Bir toplum, bir söz kalıbını yineleye yineleye onu eskiden günümüze kadar getirerek klişeye çevirir (Aktulum, 2014:113-119).

2.4.1.3. Gönderme Yapılan Yapıtlardan Alınan Alıntılar

Okuduğumuz bir romanda anlatıcı, kahramanlardan birinin okuduğu bir eseri ya da ya da eserleri anımsatabilir. Örneğin; bir eserin içinde kahramanın okuduğu kitaplar,

Çalıkuşu, Kiralık Konak vb. olabilir. İşte romanın içinde geçen bu eserlere yazar gönderme yapmış olur.

2.4.1.4. Çok Bilinen Metinlere Yapılan Açık Göndermeler

Bu göndermeler kültürel doyumla ortak bilince yerleşmiş eserlere yapılır. Buna Kur'an'a yapılan göndermeleri örnek verebiliriz. Yine ilk yazılı eserimiz olan Orhun Abideleri de ortak kültürel eserimizdir. Bu yapılan göndermeleri de “Çok Bilinen Metinlere Yapılan Göndermeler” başlığına örnek gösterebiliriz.

2.4.1.5. Gönderme Yapılan Yazarların ya da Yapıtların Biçimine Öykünmek

Öykünme (Pastiş) yöntemiyle edebiyatçı başka bir edebiyatçının üslubunu kendi üslubuymuş gibi benimser ve okuyucu üzerinde oluşturmak istediği etkiye göre ihtiyaç duyduğu ifadeleri kendi eserine ekler veya eserini ona göre oluşturur ya da onun ifadelerini yineler, taklit eder. Böylece sanatçının, edebiyatçının üslubunu veya anlatım şeklini taklit eder.

Çok ünlü yazarların biçimine bir öykünme söz konusudur. Bu öykünmenin amacı, özgün örnek ile aktarılan metin arasındaki mesafeyi ortaya koyacak bir yansıma yaratmak olabilir. Örneğin; Şeyh Galip “Hüsn-ü Aşk” mesnevisinde: “Esrarını Mesnevi'den aldım, çaldımsa da miri malı çaldım” diyerek kendisinden önceki eserle yani Mevlana'nın mesnevisiyle müthiş bir bağ kurmuştur (Kıran, 2000: 284).

2.4.1.6. Bir Söylemin Yeniden Yazımı

Yazar ortak bilinçaltına yerleşmiş çok bilinen bir yapıttan esinlenebilir ve yapıtın kendi yaşadığı çağa, döneme uyarlanmış okuma biçimini önerir. Örneğin; Leyla ile Mecnun mesnevisi birçok yazar tarafından yazılmıştır. Hatta Fuzuli: “Leyli ve Mecnun Acemde çohtur Etrakte ol fesane yohtur” dizeleriyle bunu dile getirmiştir (Kıran, 2000: 286).

Ögeyik (2008: 50), metinlerarası ilişkileri aşağıdaki şekilde gruplandırmıştır:

A) Yazarlararası Göndermeler

Metinlerarasılık, yazarlararası gönderimde hem bir başka yazarın söylem özelliğine, hem kendisine, hem de biçimine gönderme olabilir. Örneğin, bir öykünün başlangıç cümlesi olarak “Bir zamanlar ülkenin birinde bir kral ve güzel kızı yaşarmış.” veya “Bir zamanlar ülkenin birinde çok yoksul bir oduncu yaşarmış.” türünden örnekler sıkça rastlanan örneklerdir. Bu tür söylemler bir öykünün başka öykülerle olan bağıntısını gösterir ve o öykünün türünü belirler; bu durumda o öykü okurunun öykü karşısında belli bir tavır almasını gerektirerek güçlü bir metinlerarası işlev görür. Yani okurun bu türden daha önce okuduğu öykülerde edindiği deneyimlerini öyküyü yorumlamada kullanmasını sağlar (Ögeyik, 2008: 51).

B) Eserlerarası Göndermeler

Eserlerarası göndermeler, bir başka esere atıf, bir eserin yeniden yazılması, bazı eserlerin esere konu edilmesi biçiminde olabilir. Eserlerarası göndermeler, eserin ana kurguları kullanılarak, bir başka kurgu oluşturma ve güncelleme biçiminde olabilir. Buna örnek verecek olursak Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler masalının farklı yazarlar tarafından ele alınmasını verebiliriz (Ögeyik, 2008: 56).

C) Türlerarası Göndermeler

Bazı yazınsal metinlerde, metinlerarasılık, başka yazın türlerinden ya da metin türlerinden alınan alıntılarla oluşturulur. Bir roman şiirden, bir şiir öyküden, bir destandan esinlenerek yazılmış olabilir. Bu tür metinlerarasılık türlerarası bir niteliğe sahiptir (Ögeyik, 2008: 65).

Ç) Açık Göndermeler

Bazı metinlerde, metinlerarasılık olduğu açıkça kaleme alınır ve ilgili metinden alıntı bir başka metne yerleştirilir. Bu şekilde yapılan açık göndermeler, okur için elindeki metni, metinlerarasılık içerdiği metin ile birlikte okuması yönünde bir belirtidir (Ögeyik, 2008: 67).

D) Örtük Gönderimler

Örtük göndermeler, aynı yazarın veya şairin farklı eserlerine gönderimler ya da başka yazarların ve şairlerin eserlerine örtük biçimde yapılan gönderimler olabilir. Bu

tür gönderimleri anlamak, açık gönderimler kadar apaçık değildir. Okurun çıkarımları, ilgili metinlerle kurduğu diyalogla bağıntılıdır (Ögeyik, 2008: 77).

Bu tür yöntemleri ve bunlara verilen örnekleri çoğaltmak her ne kadar mümkünse de hepsinin temelinde yukarıda belirttiğimiz yöntemler yer almaktadır.

2.5. Yapılan Çalışmalar

Çelebioğlu, 2007 yılında “Metinlerarasılık Kavramı ve Bu Kavramın Türk Edebiyatı Öğretim Programına Göre Hazırlanmış Dokuzuncu ve Onuncu Sınıf Türk Edebiyatı Kitaplarında Okutulan Şiir Metinlerinde Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi “ adlı yüksek lisans tezini 9. ve 10. sınıf ders kitaplarındaki şiir metinlerinin incelenmesi ve metinlerarasılığa müfredatta ne kadar yer verildiğinin tespitiyle yapılandırmıştır.

Araştırmanın evrenini Ortaöğretim 9-10. sınıf Türk Edebiyatı ders kitapları oluşturmuştur. Örneklem olarak MEB tarafından hazırlanmış Türk Edebiyatı 9-10. sınıf ders kitaplarındaki (MEB, İstanbul, 2006) 79 şiir metni incelenmiştir

Araştırma sonucunda şiir metinlerinin; temalar arası, geleneğe, önemli kaynaklara, atasözü ve deyimlere gönderimlerde bulunduğu tespit edilmiş, fakat gönderimde bulunan şiirlerin her iki sınıf kitaplarında da kendi aralarında gönderimde bulunduklarına ve sınıflar arası gönderim yaptıklarına pek rastlanmamıştır.

Sonuç olarak bu şiirlerin ders kitaplarına gelişi güzel yerleştirildiği tespit edilmiştir. Ders kitabı ve müfredat hazırlayıcılarının bu konu üzerine daha bilinçli yaklaşımları gerektiği öngörülmüştür.

Göçer’in, “Türkçe Öğretmen Adaylarının Yetizleme Çalışmalarıyla Oluşturdukları Metinlerin Metinlerarasılık: Dilsel Metinlerin Kullanımı Açısından İncelenmesi” başlıklı makalesi (Göçer, 2012: 184-195) yayınlanmıştır. Bu makalede, 2010-2011 öğretim yılında Erciyes Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği 3. sınıf öğrencileri üzerinde yetizleme çalışması yaptırılmıştır. Amaç Türkçe öğretmeni adaylarının yazma eğitimi dersi yetizleme çalışmaları çerçevesinde oluşturdukları metinleri metinlerarasılık açısından incelemektir.

Araştırma sonucunda Türkçe öğretmeni adaylarının yetizleme çalışmalarıyla ortaya koydukları metinlerin metinlerarasılık ölçütünü karşılayan niteliklere sahip

olduğu görülmüştür. Yine araştırma sonucuna göre, aday öğretmenlerin ortaya koydukları ürünler metinlerde başvuru alan metinlerarası ilişki biçimleri (alıntı, gönderme, anıştırma, yeniden yazma vb.) çerçevesinde düşünüldüğünde metinsellik ölçütleri arasında önemli bir yeri olan metinlerarasılık özelliğine sahip olduğu söylenebilir.

Dilidüzgün, 2014 yılında yaptığı çalışmayla ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin metinlerarasılık bakımından incelemesini yapmıştır. Araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2011-2012 öğretim yılında okutulan ortaokul Türkçe ders kitaplarında okuma kültürü temasını içerenler arasından ulaşılabilen üç kitapta bulunan on altı metni, metinlerarasılık ölçütüne göre incelenmiştir. Metinlerin incelenmesinde betimsel analiz kullanılmıştır. Metinlerarası ilişkileri sağlayan “yazarlar arası, eserler arası, türler arası, açık ve örtük göndermeler” bakımından incelenen on altı metinden dördünde hiçbir metinlerarası söyleme rastlanmamıştır. Geriye kalan on iki metinde ise çok az metinlerarası söylem tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda ders kitapları için metin seçilirken metinlerarası anlam kurmayı sağlayabilecek metinlere yer verilmesi önerilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde durum belirleme amacına yönelik olarak doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187). Bu çerçevede ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin aldıkları Türkçe derslerinde yazma konu alanının bir inceleme ile metinlerin metinlerarasılık niteliği açısından ne durumda olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Elazığ il merkezinde bulunan ortaokulların 8. sınıf öğrencileridir. Araştırma evrene giren tüm öğrencilerin araştırmaya dâhil edilmesi mümkün olmadığından örneklem alma yoluna başvurulmuştur. Evreni daha iyi temsil edeceği düşüncesiyle farklı sosyoekonomik çevrelerdeki okullardan örneklem yoluyla 90 öğrenci, araştırma örnekleme alınmıştır.

Öğrencilerin farklı sosyoekonomik düzeylerdeki okullardan seçilmesinin gerekçesi, daha önce yapılan birçok araştırma (Dökmen, 1994; Küçük, 1998; Deniz, 2003; Avcıoğlu, 2000, Ak. Çiftçi ve Temizyürek) sonuçlarının sosyoekonomik faktörlerin öğrencilerin dil becerileri üzerinde etkili olduğunu ortaya koymasıdır. Bu çerçevede araştırma, Elazığ merkez ilçesindeki okullardan, sosyoekonomik bakımdan üst düzeyi temsilen Bahçelievler Ortaokulundan 30 öğrenci; orta düzeyi temsilen Vali Tevfik Gür Ortaokulundan 30 öğrenci; alt düzeyi temsilen Mustafa Kemal Ortaokulundan 30 öğrenci olmak üzere toplam 90 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmaya temel teşkil eden veriler, öğrencilere yazdırılan metinlerden elde edilmiştir. Öğrencilerin metin yazmalarını kolaylaştırmak üzere onlara 10 ayrı konu verilmiş, bu konulardan tercih ettikleri biri hakkında metin yazmaları istenmiştir. Konu seçiminde öğrencilerin o döneme kadar aldıkları dil eğitimi sonucunda edindikleri dil becerilerini rahatlıkla yansıtabilecekleri konuların üretilmesi amaçlanmıştır. Bunun

yanında verilen konuların öğrencilerin kendi yaşantıları dışında kurgular oluşturabilecekleri, hayalleri ve yaratıcı düşünceleriyle geliştirebilecekleri konular olmasına özen gösterilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışma metinlerarasılık üzerine yapılmıştır. Bu konu ile ilgili olabilecek kitaplardan, internetten ve YÖK’ün tez kataloglarından faydalanılarak geniş bir kaynak taraması yapılmıştır. Bu tarama sonucunda zengin bir tez, makale ve kitap kaynaklarına ulaşılmıştır. Tezin her aşamasında bu kaynaklara başvurulmuştur.

Araştırmaya konu olacak öğrencilere sunulmak üzere kompozisyon konuları belirlenmiş ve elde edilen kompozisyonları değerlendirmek için araştırmacı tarafından “Metinlerarasılık Envanteri” geliştirilmiştir.

Tablo 1. Metinlerarasılık Envanteri

Klişe (Basmakalıp söz)	Gönderme (Atıf)	Deyim, Atasözü, Vecize	Alıntı	Düşünceyi Çalma, Değiştirerek Alma	TV, Haber Sloganları	Aynen Kopyalama	Toplam Metinlerarası Öge Sayısı
------------------------------	--------------------	------------------------------	--------	---	----------------------------	--------------------	---------------------------------------

Faydalanılan Kaynak: Göçer, 2012:284

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma sürecine dâhil olacak 8. sınıf öğrencilerine MEB 2013-2014, 8. sınıf Türkçe ders kitabında (Şahin, 2013) geçen altı temaya ait on metin konusu (bk. Ek 1) sunulmuştur. (Bu temalar sırasıyla şunlardır: DUYGULAR, ATATÜRK, DOĞA VE EVREN, TOPLUM HAYATI, İLETİŞİM, ZAMAN VE MEKÂN). Öğrenciler kendi seçtikleri konuda metin örneği yazmıştır. Her okuldan 30 olmak üzere üç okuldan toplam 90 metin oluşturulmuştur. Bu örnekler metinlerarasılık envanterine tabi tutulmuştur. Envanter hazırlanırken kapsam geçerliliğinin sağlanabilmesi adına “Uzman Görüş Formu” hazırlanarak konu alanında uzman öğretim görevlisi ve öğretmenlerin bilgisine başvurulmuştur. Uzman görüşleri de dikkate alınarak tablo 1’deki envanter hazırlanmış, öğrenci metinleri bu envantere göre değerlendirilip, yorumlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Hazırlanan envanter, öğrenci metinlerine alanında uzman dört ayrı Türkçe öğretmeni tarafından uygulanmıştır. Çıkan sonuçlar birbirini destekler niteliktedir. Bu da bulguların güvenilirliğinin artmasına katkı sağlamıştır.

Aşağıda çözümlemeli kompozisyon örneklerine yer verilmiştir:

Konu = Gelişen teknolojinin insan yaşamı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri.

NEREDE O ESKİ SOHBETLER

Günümüzde teknoloji çok gelişmiş olmakla beraber insanların hayatında da birçok değişiklik yapmıştır. İnsanların hayatını kolaylaştırıyor olabilir ama olumsuz yönleri de vardır.

Hepimizin evinde televizyon, ^{klise} telefon kesinlikle bulunmaktadır. İnsanlar bunu ekmek ve su gibi ^{klise} gerekli bir ihtiyaç olarak görmektedir. Annem ve babam anlatır, eskiden televizyon, radyo herkesle yokmuş okşamları bahçelerde toplanıp hikâyeler, fıkralar anlatılırmış. ^{klise} Şimdi düşünüyorum da herkes televizyonun etrafında aıt aıkormadan yabancuların ^{klise} tabiriyle optal kutusuna bakıyorlar. Ben yapmıyorum ^{klise} demiğorum ama bunların farkına varmazsak safadan kalkırken bile ^{klise} "ellerine sağlık" demek yerine mesaj olarak yollayacağız.

Teknolojinin gelişmesi kötü bir şey değil aslında ama bunu kullanmayı bilirse birim için çok yararlı hale gelebilir. Teknoloji bize hız kazandırır, bazı işleri kolayca halletmemizi sağlar, ulaşım iletişimi Benzerine kolaylaştırır. Fakat insanlar bundan ihtiyaçlarından fazlası kadar kullanıp zamanlarını onlarla geçiriyorlar. Teknolojik aletler aile ortamını bozmakla beraber radyasyon, yani zararlı ışınlar yayarak insan sağlığını da tehdit ediyor. ^{bilimsel sanuaba gonderme}

Sonuç olarak teknoloji ihtiyacımız olduğunda belirli bir sınırdan kontrollü kullanırsak çok yararlı olabilir fakat ihtiyaçtan daha fazla zaman kaybederek kullanılırsa sağlığımıza ve aile ilişkilerine ^{klise 501} zarar verir.

Beyza Güler
497 8-A
Bahadırler Orta Okulu

-“Nerede o eski sohbetler. ” cümlesiyle klişe yapılmıştır. Aynı zamanda “Nerede o eski bayramlar. ” sözü değiştirilerek *sohbetler* şeklinde söylenmiştir.

-Teknolojinin faydaları yanında olumsuz yönlerinin olduğunun söylenmesi de klişedir. Çünkü bu ifade bu konuyu içeren hemen hemen her metinde vardır.

-“...ekmek ve su gibi gerekli bir ihtiyaç...” ifadesiyle klişe yapılmıştır.

-“Annem babam anlatır, eskiden televizyon, radyo herkeste yokmuş...” ifadesiyle anne babasının sözlerinden alıntı yapılmıştır.

-“Şimdi düşünüyorum da...” sözü genel bir klişe olarak kullanılmaktadır.

-“aptal kutusu” ifadesiyle televizyona gönderme yapılmıştır.

-“Ben yapmıyorum demiyorum. ” sözü de bir klişedir.

-“Teknolojik aletler aile ortamını bozmakla beraber, radyasyon yani zararlı ışınlar yayarak insan sağlığını da tehdit ediyor. ” Cümlesi bilimsel araştırma sonuçlarına gönderme yapmaktadır.

-“aile ilişkileri” ifadesi de bir klişe sözdür.

Konu: Gelecekle ilgili hedeflerinizi ve bu hedeflere ulaşmak için ne-
ler yaptınız veya neler yapmak istersiniz?

Benim Hedefim

Benim en büyük hedefim, savcı olmak. <sup>Adalet bu ülkede
sadece kadın ismi
vs.</sup> Adaletin olmadığı bu
ülkeye, adalet getirmek. klise, Gidint Akl.

Buna örnek olarak; somada trafo patlaması sonucu kaybi
mı kaybeden 284 tane maden işçimizi ^{bu işçilerimiz} verebiliriz ^{Emeğinizi sizler (bu işçiler) hayatınızda var} ve hala birço-
ğu garalı ^{Emeğinizi sizler (bu işçiler) hayatınızda var} Bu halde maden işçilerimizin kaybına kader diyenler ^(us)
var. Kaybettüğümüz işçilerin aileleri yas tutarken, ^{gölüp}
gölüp Eğlenenler var. Emeğin şehitlerine, ^{Emeğin şehitlerine} kendi hataları diyenler
Bile var. ^{Emeğin şehitlerine} peki Türkiye'de nerde adalet? ^{dayı} Benim tek istediğim
mazlumun hakkı yenilmesin. ^{bu işçilerimiz} insallah savcı olurum ve
Türkiye'ye adaleti getiririm. ^{değiştirecek olma} Bu yüzden düzenli ve
gök çalışacağım. iyi bir üniversiteye girdikten sonra,
iyi bir savcı olacağım ve hakkının yanın da yer alaca-
ğım. Kimse'nin hakkını yedirmeyeceğim. Ben; mazu-
mun, ^{klise} gücsüzün hakkını yedirmem. Elimden geleni
yapacağım ve ^{(Gönderme Sizi Sığan} savcı olacağım.

Miray Şenol 8/A 530

-“Adaletin olmadığı...” ifadesiyle, “*Adalet bu ülkede sadece kadın ismidir.*” ifadesine gönderme yapılmıştır.

-“trafo patlaması sonucu...” ifadesiyle 13 Mayıs 2014’te Soma’daki bir maden ocağında çıkan yangın sonucu 301 işçinin ölmesi olayına göndermede bulunulmuştur.

-“yas tutmak” ifadesi bir deyimdir.

-“emeğin şehitleri” ifadesiyle maden kazasına gönderme yapılmıştır. Maden kazasında ölen işçiler kastedilmiştir.

-“mazlumun hakkı yenilmesin” ifadesi “tüyü bitmemiş yetimin hakkı” ifadesinin değiştirilerek alınması şeklinde kullanılmıştır.

-“kimsenin hakkını yedirmem” ifadesi klişe olarak toplumda kullanılmaktadır.

-“mazlumun, güçsüzün hakkını yedirmem” ifadesiyle siyasilere göndermede bulunulmuştur. Bu ifade aynı zamanda siyasi bir slogandır.

6. madde

~ Teknoloji ve Yaşam ~ Aynen kopya

Yılların ilerlemesiyle beraber insanlar da farklılaştı. Hepimizde oldu bu değişim. Göüşlerimiz, duygularımız, isteklerimiz değişti. Doğal olarak teknoloji de bize ayak uydurmak için tıpkı biz insanlar gibi gelişti ve hayatımızın olmazsa olmaz bir parçası haline geldi.

Teknolojinin olumsuz yanlarını düşünersek eğer, bence insanlık doyumsuzlaşmasıdır. Alınan telefonun işi ay sonra yeni çıkan üst modelin alınması bunun göstergesidir. Bu durum insanlara bir ihtiyaç gibi görünür. Ama bir yandan da teknolojiye ve teknolojik aletlere ihtiyacımız olduğu zaman kullandığımızda bizim çok işimize yarar. Aradığımız her şeyi, etmek istediğimiz her bilgiyi bizzat orda. Arayıp sesini duymak istediğimiz akrabalarımızı ve arkadaşlarımızın estiden sadece sesini duyma imkanı varken şimdi onlarla görüntülü konuşup yüzlerini görüyoruz. Bunlar da teknolojinin hayatımıza faydalı olduğunu göstermektedir.

3 @ teknolojiye gönderme.

Sonuç olarak teknolojinin olumlu ve olumsuz yanları bizim onları nasıl kullandımıza göre hayatımızda rol oynar. Faydalı işler için kullanırsak bize güveniye yakınlaştırır. Zararlı bir şekilde kullanırsak da tam tersi olur. Her şey onu nasıl gördüğümüze göre değişir.

Zeynep Bengisu Yücel

8/A 447

Bahçeşehirler Ortaokulu

-“Teknoloji ve Yaşam” ifadesi aynen kopyadır.

-“Hayatımızın olmazsa olmaz bir parçası haline geldi.” ifadesi sıkça kullanılan bir klişedir.

-“Alınan bir telefonun iki ay sonra yeni çıkan bir üst modelinin alınması bunun göstergesidir. Bu durum insanlara bir ihtiyaç gibi görünür." cümleleri düşünceyi çalma ölçütü ile ifade edilmektedir.

-“...şimdi onlarla görüntülü konuşup, yüzlerini görebiliyoruz.” cümlesi 3G teknolojisine bir göndermedir.

ATAM SEN RAHAT UYU!

Türk milletinin istikbalinin ve bağımsızlığının baş mimarı, Mustafa Kemal Atatürk'ün sonsuzluğa göç ettiğini kabrine gitmek benim için anı ve gurur verici bir şeydir. Anıtkabir'e tam kasırsından hüzünle bakıyor ve Rize'ye Atam'ı ziyaret etmek için gelenleri biliyordum. Bir süre sonra ben de Anıtkabir'e ilk adımımı attım. İlergi girdiğinde Atam'ın mezarının üstündeki çiçekleri görünce gururlandım. Bir süre sonra ziyaretçi defterine düşüncelerimi yazmaya başladım.

Atam senin kurduğun Türkiye Cumhuriyeti'nde senin sayende buradayım. Senin ve yakın arkadaşlarının o üstün cesareti ve kararlılığı olmasaydı, eğer belki buraya gelip hissettirmiş duyguları anlatma şansım olmayabilirdi. Ben de bir Türk gençyim ve senin de Türk milletinin istikbalinin ve geleceğinin Türk gençliğinin işlenmesini istediğini biliyorum. Sen nefesine dek vatan uğrunda mücadele edeceğine namusum ve saadetin üzerine söz veriyorum.

İzindeyiz Atam!!!

Ne mutlu türküm diyene!!!

ERF BULUT

8/A 335

-“Atam sen rahat uyu.” cümlesi bir klişedir.

-“Atam, senin kurduğun Türkiye Cumhuriyeti’nde, senin sayende buradayım!” ifadesi bir klişedir.

-“Türk milletinin istikbalı...” ifadesi ile Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi ’ne göndermede bulunulmuştur.

-“Son nefesime dek vatan uğrunda mücadele edeceğime, namusum ve şerefim üzerine söz veriyorum.” cümlesi askerî bir söyleme göndermedir.

-“İzindeyiz, Atam!” ifadesi “Atam, izindeyiz!” şeklindeki klişe sözdür.

-“Ne mutlu, Türküm diyene!” cümlesi Atatürk’ün Gençliğe Hitabesinden bir alıntıdır.

Konu: Komşu ülkelerde yaşanan iç savaş sebebiyle 'başka ülkelere sığınmak zorunda kalan insanlardan bir olduğunuzu düşününüz. Hangi duygular içinde olursunuz neden?

ÜLKEM ÜLKEM GÜZEL ÜLKEM! (Evin evim güzel)

Benim duygularım şöyle olurdu. Sonuçta benim ülkem içinde bir iç savaş acılmış. Benim duygularım korku, üzüntü, gibi duygular içinde olurdu.

Korkum şu anlamda olurdu. Ben, yakınlarım aile fertlerim hepimiz tehlike altındayız. Kimin ne zaman, nerede öleceği belli değil bundan dolayı korkardım. Üzülürdüm bir başka üzüme sebebiyle şu olurdu. Sonuçta benim ülkemde bir iç savaş çıkırdı. Güzel ülkemde artık güzellik yok dışarda oynayan çocuklar yok, güzel kokular yok, kuş sesleri yok yani. Benim güzel ülkem cennetken cehennem olacak. Bir başka tarafta başka ülkeye gitmek zorunda kalsam çok yabancılaşırım. Benim güzel ülkem güzel kokusu yok. Yabancı diller var. İle Türkiye'de olan ama başka ülkede olmayan şeyler var. Mesela Türkiye'de Ev, araba ve en önemlisi dostluk arkadaşlık varken diğer ülkelerde olmayacak Allah büyük kursturması benim ülkemde savaş çıkarsa bile ben ülkeyi terk etmem.

Ben ölüm yapmam istiyorum, Allah Diyeceğim o ki Suriyeliler bence çok zorluk çekiyorlar sonuçta ülkelerinde bir iç savaş çıkmış o savaşta annesini, babasını, kardeşini, çocuğunu, halasını, kocasını, amcasını dayısını (vb) akrabalarını kaybedenler olmuş onlar için çok zor olmalı Allah kimseye göstermesin

Buketnur GAKICI

81A

707

-“Ülkem, ÷lkem güzel ÷lkem!” ifadesi “Evim, evim güzel evim!” ifadesinin değiştirilerek alınmasıyla oluşturulmuştur.

-“Kimin nerede, ne zaman öleceği belli değil.” cümlesi TV, haber sloganıdır.

-“yabancılık çekmek” ifadesi bir deyimdir.

-“büyük konuşmak” ifadesi bir deyimdir.

-“...ben ÷lkemi terk etmem.” ifadesi, ”Ben olsam yapmam.” psikolojisine bir göndermedir.

-“diyeceğim o ki” ifadesi bir klişedir.

-“Allah kimseye göstermesin.” ifadesi klişe bir duadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Aşağıda her üç okuldaki öğrencilere ait metin örneklerinin değerlendirilmesinden oluşan tablolar ve bu üç okulun toplam değerlendirme sonuçlarını içeren tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2. Bahçelievler Ortaokulu (üst sosyoekonomik düzeydeki okul) öğrencilerinin yazılı metinlerindeki metinlerarası ilişki biçimlerinin görünümü

Metinlerde Başvurulan Metinlerarası İlişki Biçimi							Toplam
Klişe (Basmakalıp Sözler)	Gönderme (Atıf)	Düşünceyi Çalma (Aynen kopyalama)	Alıntı	Değiştirerek Alma	TV- Haber Sloganları	Deyim, Atasözü, Vecize	
52	24	5	8	4	13	12	118

Klişe, öğrenciler tarafından en çok kullanılan metinlerarası öge olmuştur. Hemen hemen bütün öğrenciler yazılarında bu unsuru kullanmışlardır.

Gönderme ve deyim, atasözü, vecize yeterli düzeyde kullanılmamıştır. Gönderme çoğu öğrenci tarafından kullanılırken deyim, atasözü, vecize çok az öğrenci tarafından kullanılmıştır. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz; öğrenciler düşüncelerini ifade etmek için deyim ve atasözleri yerine kalıp sözlerden faydalanmışlardır. Klişe sözler bir nebze de olsa atasözü, deyim ve vecizelere seçenek olmuştur.

Yine sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının gerek iletişim araçlarına yakınlığı, gerek ailelerinin kültür düzeyinin yüksek olmasına karşın TV, haber sloganı kullanma oranının istenilen düzeyde olmaması bu öğrencilerin yeterince haber programı pek izlememelerine bağlanabilir.

Öğrenciler düşünceyi çalma, alıntı, değiştirerek almayı ise çok az düzeyde kullanmıştır. Bu da öğrencilerin kendi düşüncelerini aktarırken kendi öznel ifadelerine daha çok yer verdiklerinin göstergesidir. Öğrenciler, yazarların, düşünürlerin sözlerinden, fikirlerinden ziyade kendi ifadelerini kâğıda yansıtmışlardır.

Diğer okullara nazaran en fazla metinlerarası öge bu okulun öğrencileri tarafından kullanılmıştır. Bu da sosyoekonomik düzey yüksekliğinin metinlerarası ilişkiyi güçlendirdiği sonucunu kanıtlar niteliktedir. Bu okuldaki öğrenci metinlerinde toplamda 118 metinlerarası ögeye rastlanmıştır.

Tablo 3. Vali Tefvik Gür Ortaokulu (orta sosyoekonomik düzeydeki okul) öğrencilerinin yazılı metinlerindeki metinlerarası ilişki biçimlerinin görünümü

Metinlerde Başvurulan Metinlerarası İlişki Biçimi							Toplam
Klişe (Basmakalıp Sözler)	Gönderme (Atıf)	Düşünceyi Çalma (Aynen kopyalama)	Alıntı	Değiştirerek Alma	TV- Haber Sloganları	Deyim, Atasözü, Vecize	
35	30	1	-	10	3	31	110

Klişe orta düzey sosyoekonomik düzeye sahip öğrenciler tarafından en çok kullanılan metinlerarası öge olmuştur. Ancak gönderme ve deyim, atasözü, vecize klişeye yakın düzeyde kullanılmıştır. Bu durum klişelerin (özellikle sosyal medya klişelerinin) bu öğrencilerin dillerine hâkim olduğunu kanıtlamaktadır.

Düşünceyi çalma bir sadece öğrenci tarafından kullanılmış, alıntı ise hiçbir öğrenci tarafından kullanılmamıştır. Bu, öğrencilerin düşünürlerin, yazarların vs. düşüncelerinden faydalanamadıklarının göstergesidir. Yine öğrencilerin diğer metinlerle olan münasebetinin ne kadar zayıf olduğunu ve düşüncelerini kendi ifadeleriyle anlatmaya çalıştıklarını göstermektedir.

Değiştirerek alma, TV, haber sloganları ise çok az düzeyde kullanılmıştır. Bu okuldaki öğrenci metinlerinde toplamda 110 metinlerarası ögeye rastlanmıştır.

Tablo 4. Mustafa Kemal Ortaokulu (alt sosyoekonomik düzeydeki okul) öğrencilerinin yazılı metinlerindeki metinlerarası ilişki biçimlerinin görünümü

Metinlerde Başvurulan Metinlerarası İlişki Biçimi							Toplam
Klişe (Basmakalıp Sözler)	Gönderme (Atıf)	Düşünceyi Çalma (Aynen kopyalama)	Alıntı	Değiştirerek Alma	TV- Haber Sloganları	Deyim, Atasözü, Vecize	
39	25	1	3	6	2	5	81

Klişe alt sosyoekonomik özelliğe sahip öğrenciler tarafından da en çok kullanılan metinlerarası öge olmuştur. Hemen hemen bütün öğrenciler yazılarında bu

unsuru kullanmışlardır. Bu da hazır sözlerin kullanımının yaygın olduğunu göstermektedir.

Gönderme de hemen hemen bütün öğrenciler tarafından kullanılmıştır. Deyim, atasözü, vecize, düşünceyi çalma, alıntı, değiştirerek alma, TV- haber sloganları ise çok az öğrenci tarafından kullanılmıştır. Neredeyse hiç kullanılmamıştır. Bu öğrenci ailelerinin düşük gelirli olmaları sebebiyle sosyal medya ve teknolojik ürünlerle vs. iletişimleri haliyle daha zayıftır.

Bu grubumuzda iki öğrenci görünüşüne rastlıyoruz. Birincisi, genel kültür düzeyi oldukça düşük, yazılarında bırakın metinlerarası öğeleri kullanmayı, kendini bile ifade edemeyen öğrenci görünüşüdür. İkincisi ise gelir düzeyinin düşük olması sebebiyle teknolojik ürünlerden ziyade kitap, dergi gibi ulaşılması daha kolay araçlarla haşır neşir olan, kendini yetiştirmeye çalışan bir öğrenci görünüşüdür. Nitekim metinlerarası kullanım oranları tek tek okul olarak incelendiğinde gönderme yüzdesinin en fazla burada olduğun görülmektedir. Bu okuldaki öğrenci metinlerinde toplamda 81 metinlerarası öğeye rastlanmıştır.

Tablo 5. İncelenen metinlerde başvuru metinlerarası ilişki biçimlerinin görünümü

Metinlerde Başvurulan Metinlerarası İlişki Biçimi							
Klişe (Basmakalıp Sözler)	Gönderme (Atıf)	Düşünceyi Çalma (Aynen kopyalama)	Alıntı	Değiştirerek Alma	TV- Haber Sloganları	Deyim, Atasözü, Vecize	Toplam
126 %40	79 %25	7 %2	11 %3	20 %6	18 %5	58 %18	319 %100

Tablo 4’te ortaokul 8. Sınıf düzeyinde toplam 90 öğrencinin ürettikleri yazılı metinlerin çözümlemesinden elde edilen toplam bulgular yer almaktadır. Bu bulgular, bir yazılı metinde bulunması gereken metinlerarasılıkla ilişkili yedi metinsel eylem temelinde gerçekleştirilen çözümlemelerden elde edilen verilerin ölçüt temelinde düzenlenmesi sonucu elde edilen bulgulardır.

Buna göre 90 öğrencinin yazılı metinleri incelendiğinde, bir metnin metinlerarasılık özelliğine dönük ölçütlerden klişe ve gönderme ölçütlerinin kullanımlarının öğrenciler tarafından büyük oranda gerçekleştirildiği görülmektedir. Deyim, atasözü ve vecize, TV-haber sloganının kullanımının yeterli düzeyde olmadığı

saptanmıştır. Düşünceyi çalma, alıntı ve değiştirerek alma ölçütlerinin ise hemen hemen kullanılmadığı görülmüştür.

Öğrenciler tarafından en çok kullanılan metinlerarası öge klişedir. Öğrenciler klişe dışında en fazla göndermeyi kullanmıştır. Sırasıyla deyim, atasözü, vecize, TV-haber sloganı, değiştirerek alma, alıntı ve az olarak da düşünceyi çalma ölçütünü kullanmışlardır.

Klişe ve gönderme ögeleri dışındaki ölçütlerin kullanılma oranları oldukça düşüktür. Klişenin fazla kullanılması da öğrencilerin zihin yapılarının büyük oranda toplumun ortak kullanımlarından faydalandıklarının göstergesidir. Öğrenciler hazır kalıp ifadeleri daha fazla kullanmışlardır. Göndermenin fazla kullanılması öğrencilerin diğer metinlerle ilişki içinde olduklarının göstergesidir. Öğrenciler daha önceki edinimlerini metinlerinde kullanmışlardır. 90 öğrenci, metinlerinde toplamda 319 metinlerarası ögeyi kullanmıştır.

Yüksek sosyoekonomik düzeyi temsil eden Bahçelievler Ortaokulundaki öğrenciler, en fazla klişe ve gönderme ölçütünü kullanmıştır.

Orta düzey sosyoekonomik düzeyi temsil eden Vali Tevfik Gür Ortaokulundaki öğrenciler, en fazla klişe, gönderme ve deyim, atasözü, vecize ölçütünü kullanmıştır.

Alt düzey sosyoekonomik okul olan Mustafa Kemal Ortaokulundaki öğrenciler, en fazla klişe ve göndermeyi kullanmıştır.

Bütün bu sonuçlardan metinlerarasılık ölçütlerinin kullanım sıklığının sosyoekonomik düzeyle doğru orantılı olduğu görülmüştür. Sosyoekonomik düzeyi daha iyi olan öğrencilerin metinlerarasılık ögelerini daha çok kullandıkları görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonucunda nicel bulgulardan elde edilen sonuçlar açıklanmış ve bu sonuçlar ışığında önerilerde bulunulmuştur.

Öğrencilerin yaratıcı metin etkinlikleri ile oluşturdukları yazılı anlatım çalışmaları, metinsellik ölçütlerinden metinlerarasılık ölçütü çerçevesinde incelenmiştir. Öğrencilerin bu metinlerinde metinlerarasılık özelliklerini az çok kullandıkları görülmüştür. Öğrenciler tarafından en çok kullanılan metinlerarası öge klişe (% 40), en az kullandıkları öge ise düşünceyi çalma (% 2) olmuştur. Diğer metinlerarası ögeler ise çok az düzeyde kullanılmıştır.

Öğrencilerin metinleri incelendiğinde, bir metnin metinlerarasılık özelliğine dönük ölçütlerden klişe ve gönderme ölçütlerinin kullanımlarının öğrenciler tarafından büyük oranda gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu da öğrencilerin kendilerini ifade etmede toplumdaki hazır sözlerden fazla faydalandıklarını göstermektedir.

Deyim, atasözü ve vecize ve TV-haber sloganının kullanımının yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır.

Düşünceyi çalma, alıntı ve değiştirerek alma ölçütlerinin ise hemen hemen kullanılmadığı görülmüştür. Bu da öğrencilerin düşünürlerin, yazarların vs. düşüncelerinden faydalanamadıklarının göstergesidir. Buradan da öğrencilerin aslında pek kitap okumadıkları sonucunu çıkarmamız mümkündür.

Metinlerarasılık ölçütlerinin kullanım sıklığının sosyoekonomik düzeyle doğru orantılı olduğu görülmüştür. Sosyoekonomik düzeyi daha iyi olan öğrenciler metinlerarasılık ölçütlerini daha çok kullanmışlardır.

Sonuç olarak, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin yaratıcı metinlerinde metinlerarası ögeleri gerektiği kadar kullanamadıkları görülmüştür. Öğrencilerin yazdıkları metinlerin hem hacim hem de içerik yönünden zayıf olduğu belirlenmiştir. Belirlenen bir konuda duygu, düşünce ve tasarıların yazılı olarak dile getirilmesi sırasında farklı metinlerle

ilişkilendirerek dile getirmenin önemi büyüktür. Öğrenci metinlerinde bu ilişkinin yeterli düzeyde kurulamadığı tespit edilmiştir.

5.2. Öneriler

5.2.1.Öğretmenlere Öneriler

Öğretmen konu seçiminden düzeltmeye kadar her aşamada öğrenciye yol göstermelidir. Öğretmen metni işlerken metinlerarası öğeleri bol bol kullanmalıdır. Bu sayede metinlerarası öğeler öğrencinin zihninde pekişecektir.

Metinlerarası ilişki kurulması büyük oranda farklı metinlerin okunması yoluyla gerçekleşmektedir. Öğrenciler, belirli bir konuda duygu ve düşüncelerini dile getirirken farklı metinlerle ilişki kurmak adına bolca kitap okumaya yönlendirilmeli, farklı metin türleriyle ilişki içine girmeleri konusunda öğretmenler özendirici olmalıdır.

Metinlerarasılık yöntemi uygulanırken; duygular arasında bağ kurdurmak ve öğrencilerden duygularını yazmalarını istemek, yazı tarzı boyutunu geliştirmelerinde kullanılabilir. Öğrencinin yazılı anlatım becerisinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amaçlanıyorsa ilk olarak öğrencinin kendini rahatça ifade edebileceği konular belirlenmelidir. Şayet öğrenciye bir atasözü veya özdeyiş verilerek bunu açıklayan bir yazı yazması istenecekse, öğrencinin bu sözün ne anlama geldiğini anlamasına yardımcı olunması gerekir. Çünkü amaç, öğrencinin anlama becerisini değil anladıklarından hareketle kendi düşüncelerini yazılı olarak anlatma becerisini değerlendirmektir.

Öğrenci, üzerinde fikir yürütemediği bir konuda yazmaya zorlanırsa zihnindeki karmaşa yazdığı metne de yansımaktadır. Bu bakımdan öğrencinin yazmaya başlamadan önce yazmaya hazır hale getirilmesi önemlidir. Öğretmen, yazdırmaya geçmeden önce belirlenen konu hakkında öğrencinin zihnini harekete geçirecek etkinliklerde bulunmalıdır. Bu noktada “beyin fırtınası” ve “yaratıcı yazma” (cluster) yöntemlerine başvurulabilir. Bu yöntemler, öğrencilerin yazılı anlatım çalışmalarında önemli bir yere sahip olan “buluş” yeteneklerini geliştirir ve dersleri daha zevkli hâle getirir (Yalçın, 1996: 24-27).

Öğretmenler, öğrencilerin yazılı anlatımlarını sadece not vermek için değil yazma becerilerindeki sorunlarını tespit etmek ve düzeltmelerine yardımcı olmak için değerlendirmelidir. Bunu sağlamak için öğretmenin öğrencilere geri bildirimde

bulunması çok önemlidir. Metinlerarası yanlışlıklar öğretmen tarafından tespit edilmeli ve gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

Metin, oluşturulurken önce zihinde tasarlanır ve daha sonra toparlanarak kâğıda dökülür. Yapılan bu çalışmada metin oluşturmada ciddi sorunlar göze çarpmaktadır. Yazma eğitiminde öğretmenin ilk hedefi öğrencinin belirlenen konuda fikirler üretebilmesini, üretilen fikirler arasında bağlantı kurulmasını ve kurulan bu bağlantının kâğıda doğru bir şekilde yansıtılmasını sağlamak olmalıdır.

Ana fikirler üzerinde metinlerarası bağ kurulması, yapılan araştırmaların öğrenciler tarafında değerlendirilmesi ve incelenmesi, incelenen konularda dikkat çekici fikirlere yer verilmesi, öğrencilerin yazılarında giriş, gelişme ve sonuç kısmını oluşturmalarına katkı sağlayabilir.

5.2.2. Velilere Öneriler

Günümüzde yazma eğitiminin en önemli sorunlarından biri de öğrencilerin okuldaki ödevler ve dikte çalışmaları dışında yazma faaliyetinde bulunmamasıdır. Öğrenciler, diğer dil becerilerini (okuma, dinleme, konuşma) günlük hayatlarında çeşitli vesilelerle kullanmaktadırlar. Fakat yazma becerisi çoğunlukla okuldaki çalışmalarla sınırlı kalmaktadır. Öğrenim hayatı boyunca, ödevler ve sınıf içi çalışmalar dışında eline kalem almamış olan bir kişinin toplumsal hayatta düşünce ve taleplerini yazılı olarak ifade edememesi normaldir. Bu bakımdan anne babaların çocuklarının yazma faaliyetlerini teşvik etmeleri, böylece onlara “yazma alışkanlığı” kazandırmaları çok önemlidir. Bunu sağlamak için küçük girişimler etkili olabilir. Örneğin, anne-baba, günlük tutmasını sağlamak üzere çocuğuna ajanda hediye edebilir, çocuğun zaman zaman bir şiir, bir hikâye ya da bir anısını yazmasını teşvik edebilir. Çocuğun, izlediği bir filmi veya okuduğu bir kitabı özetlemesi veya değerlendirmesi istenebilir, bir yıl sonra kardeşine verilmek üzere mektup yazması istenebilir, çocuk dergilerine yazılar yazması teşvik edilebilir. Bunları yapması karşılığında çocuğa küçük ödüller verilebilir.

5.2.3. Eğitim Fakültelerine Öneriler

Metinlerarasılık yöntemleri; öğrencilerin düşünce üretimlerinin artmasını, düşünceler arasında bağlar kurarak düşüncelerin birbirleriyle etkileşimini sağlamaktadır. Ayrıca, metinlerarasılık yöntemleri ile öğrencilerin düşünce kapsamının genişleyeceği ve düşünceler arası kopukluğun engellenebileceği saptanmıştır. Yaratıcı yazma becerilerinin öğrencilere kazandırılmasında ve geliştirilmesinde etkili sonuçlara ulaşmak için metinlerarası yöntemler kullanılabilir. Bunun için de öncelikle öğretmen yetiştiren fakültelerde öğretmen adaylarına ciddi bir metinlerarasılık eğitimi verilmelidir.

5.2.4. Ders Kitaplarına Yönelik Öneriler

Türkiye’de Türkçe öğretmenleri derslerini büyük oranda ders kitabına bağlı olarak işlemektedir. Bu açıdan yazma eğitimi çalışmalarında ders kitapları çok önemlidir. Bu bakımdan ders kitaplarındaki metinler metinlerarasılık özelliği taşımalıdır.

KAYNAKÇA

- Akalın, L. S. (1972). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul, Varlık Yayınları.
- Aksan M. ve Y. (1991). *Metin Kavramı ve Tanımlar, Dilbilim Araştırmaları*, Ankara.
- Aktaş, Ş. (1987). *Yakup Kadri Karaosmanoğlu*. Ankara, Kültür ve Turizm Yayınları.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2013). *Yazılı ve Sözlü Anlatım* (17. Baskı). Ankara, Akçağ Yayınları.
- Aktulum, K. (2011). *Metinlerarasılık/ Göstergeler Arasılık*. Ankara, Kanguru Yayınevi.
- Aktulum, K. (2014). *Metinlerarası İlişkiler*. Ankara, Kanguru Yayınevi.
- Alan, Y. (1994). *Lisan ve İnsan*. İzmir, TÖV Yayınları.
- And, M. (1970). *100 Soruda Türk Tiyatrosu Tarihi*. İstanbul, Gerçek Yayınları.
- Bahar, M (2011). Yazılı Kompozisyon (Anlatım) Türleri, KAVAZ, İ. (Editör). *Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri* (6. Baskı) Ankara, Data Yayınları.
- Banarlı, N. S. (1987). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. 2. Cilt İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.
- Belli, H. (2015). Aşkın Tasavvufî Seyri “Hüsn-ü Aşk” Mesnevisini Metinlerarası İlişkilerle Yeniden Okumak. *Turkish Studies*. Sayı 4, s. 109. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7758>
- Birsel, S. (1972). Anı Üzerine. *Türk Dili Anı Özel Sayısı*. 246. sayı -25 Mart s.56
- Çelik, S. K. (2003). Modern Sonrasında Dramatik Metinler. *Ankara Tiyatro Araştırmaları Dergisi*. Sayı 15, 60-68.
- Çiftçi, Ö. ve Temizyürek, F. (2008). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerilerinin Ölçülmesi. Hatay, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(5), 110-129.
- Deniz, K. (2003). Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı 13, 233-255

- Dilidüzgün, Ş. (2014), Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Okuma Kültürü Teması Metinlerinin Metinlerarası Bakımdan İncelenmesi. *Ana Dili Dergisi*, 2(3), 122-134.
- Dökmen, Ü. (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*. Ankara, MEB Yayınları.
- Ekinci, M. (2007). *Türk Edebiyatı Tarihi* (2. Baskı). İstanbul, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Göçer, A. (2010). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerinin Süreç Yaklaşımı ve Metinsellik Ölçütleri Ekseninde Değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt 18, 6-271.
- Göçer, A. (2012). Türkçe Öğretmen Adaylarının Yetizleme Çalışmalarıyla Oluşturdukları Metinlerin Metinlerarasılık: Dilsel Metinlerin Kullanımı Açısından İncelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(1), 184-195.
- Günay, D. (2003). *Metin Bilgisi* (2. Baskı) İstanbul, Multilingual Yayınları, s. 33-212.
- Günay, D. (2007). *Sözcükbilime Giriş*. İstanbul, Multilingual Yayınları s. 71-74
- Güneş, S. (2003). *Anlatım Bilgisi* (3. Baskı). İzmir, DEÜ Rektörlük Matbaası.
- İslam, A. K. (2007). *Türk Edebiyatı Tarihi* (2. Baskı). İstanbul, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Karaağaç, G. (2013). *Türkçenin Dil Bilgisi* (2. Baskı). Ankara, Akçağ Yayınları.
- Karasoy, Y. vd. (2011). *Üniversiteler İçin Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri*. (9. Baskı). Konya, Aybil Yayınları.
- Karatay, H. (2010). Bağdaşıklık Araçlarını Kullanma Düzeyleri ile Tutarlı Metin Yazma Arasındaki İlişki. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi c 7, sayı 13, 373-385.
- Kavcar, C. ve Oğuzkan F. (1999). *Örnek Edebî Metinlerle Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Kayasandık, A. , Örgen, E. (2012). Edebî ve Bilimsel Yazı Türleri. Kaçalın, M. (Editör). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Elhan Yayınları, Ankara.

- Keçik, İ. ,Uzun L. (2003). *Türkçe Sözlü ve Yazılı Anlatım*. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları.
- Kıran, A.ve Z. (2000). *Yazınsal Okuma Süreçleri* (1. Baskı). Ankara, Seçkin Yayınevi.
- Küçük, S. (1998). *Şehirleşmenin İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuma-Anlama Becerisine Etkileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Nayır, Y. N. (1982). *Ömer Seyfettin, Yaşamı, Sanatı, Yapıtları* (8. Baskı). İstanbul, Varlık Yayınları.
- Nemutlu, Ö. (2003). Ortak Bir Terminolojiye Doğru. *Virgöl*, Sayı 60, 50-56
- Nutku, Ö. (1972). *Dünya Tiyatrosu Tarihi II*. Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Olgun, Y. (1996). *Türk Dili ve Kompozisyon* (6. Basım). İstanbul, Alfa Yayınları.
- Ögeyik, M. C. (2008). *Metinlerarasılık ve Yazın Eğitimi*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Özay, Y. (2007). *Metinlerarası İlişkilerde Türk Halk Hikâyeleri* (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özcan, T. (2007). *Türk Edebiyatı Tarihi*. 4. Cilt, İstanbul, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Özdemir, E. (1999). *Yazınsal Türler*. Ankara, Bilgi Yayınları.
- Parlatır, İ. (2010). *Türk Dili ve Kompozisyon* (Genişletilmiş 4. Baskı). Bursa, Ekin Yayınları.
- Sağlık. Ş. (2004). Edebiyat Bilimi Açısından Hilmi Uçan'ın Kalemi, *Hece Dergisi*, Aralık Sayısı, 93-96
- Sezen, L. (1991). *Halk Edebiyatında Hamzanâmeler*. Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şahin, D. (2013). *İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı*, Ankara, Ada Yayıncılık
- Şengül, Ş. (2012). *Metinlerarası Anlam Aktarımında Bir Yöntem Olarak Ekfrasis: Şiir-Roman ve Sinemada Kullanımı*. (İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Şenöz, A. C. (2005). *Metindilbilim ve Türkçe*. İstanbul, Multilingual Yayınları.
- Tansel, F. A. (1978). *İyi ve Doğru Yazma Usulleri III*. İstanbul, Kubbealtı Neşriyat.
- Toklu, O. (2009). *Dilbilime Giriş*. Ankara, Akçağ Yayınları.

- Uzun, L. S. (1995). *Orhun Yazıtlarının Metin Dilbilgisel Yapısı*. Ankara, Simurg Yayınları.
- Ünal, E. (2007). Metinlerarası ve Metinlerarası Okuma. *Üniversite ve Toplum*, Cilt 7, Sayı 2. <http://www.universite-toplum.org/text.php3?id=323>
- Vardar, B. (2007). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü* (2. Baskı). İstanbul, ABC Kitabevi.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2002). *Sahneleme Teknikleri*. Ankara, Akçağ Yayınları.
- Yalçın, G. Ü. (1996). *Bilişbilim ve Metindilbilimi Bulguları Işığında Dil Eğitimi Üzerine Bir Araştırma*. Ankara, Türk Hava Kurumu Matbaası.
- Yetkin, S. K. (1969). *Şiir Üzerine Düşünceler*. İstanbul, Varlık Yayınları.
- Yılar, Ö. (2012). Yazılı Anlatım Türleri. Kaçalın, M. (Editör) *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara, Elhan Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, E. (2009). "İntihal" nedir biliyor musunuz? <http://plagiarism-turkish.blogspot.com.tr/2009/01/doc-dr-erkan-yuksel-intihal-nedir.html>

EKLER

Ek 1: Kompozisyon Konu Listesi

1. Komşu ülkelerde yaşanan iç savaş sebebiyle başka ülkelere sığınmak zorunda kalan insanlardan biri olduğunuzu düşününüz. Hangi duygular içinde olurdunuz, neden?
2. Liselere yerleştirme sınavının (TEOG) duygularınız üzerindeki etkilerini açıklayınız.
3. Ergenlik döneminde ebeveynlerinizle yaşadığınız problemlerin duygularınız üzerindeki etkileri nelerdir?
4. Anıtkabiri ziyaret etseydiniz ziyaretçi defterine neler yazmak isterdiniz?
5. Bir millet için dilin işlevini anlatan bir yazı yazınız.
6. Gelişen teknolojinin insan yaşamı üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini açıklayınız.
7. Gelecekle ilgili hedeflerinizi ve bu hedefler ulaşmak için neler yaptığınızı veya neler yapmayı düşündüğünüzü anlatan bir yazı yazınız.
8. Dilimize, özellikle son zamanlarda yabancı dillerden birçok sözcük girmiştir ve girmeye devam etmektedir. Bu duruma bakış açınızı yansıtan bir yazı yazınız.
9. Sosyal paylaşım sitelerinin (facebook, twiter gibi) insanların özel hayatı üzerindeki etkileri nelerdir? Açıklayınız.
10. Bir öğretmen olsaydınız nasıl bir öğretmen olurdunuz?

Ek 2: Öğrenci Yaratıcı Metin Örnekleri

(#) Bir öğretmen olsaydım #

Ben öğretmen ^{eline} olsam , iş bir öğretmen olurum.
Dersin tamamı ders olarak değil. ^{edebiyat} edebiyat hocası olsam
özellikleri yanı sıra yaşamı yapırdım. Öğretmenlik zor meslek değil.
Çünkü simdiki hocalar gibi sade ders ders olduğu zaman
zor meslek oluyor. Ama öğrencilere bir öğrenci
gibi davranırsak öğretmenliğin ne kadar zevkli!

bir meslek olduğunu ^{görüyoruz} görüyoruz. Simdiki öğrenciler
çok dersleri çok sever ^{günler} günler öğretmenleri hiç
Sevmeyiz. Aslında öğretmen ^{olmak} olmak bir hayatı anlatacak
tır. Çünkü öğretmenlik ^{kutsal} kutsal meslektir.
öğretmen olmak öğrencilere ^{ders} ders anlatacak değil
öğrencileri anlatacaktır. → Alınabilir (bilmediğim)

En iyi ders boş ders
gönderme

Mis tafa
kemel
orta okulu.

3)

Ergenlik dönemi gelişimin en güzel bence.

Yüzde siville çıkıyor. Çok aktif görüldüğümü hissediyorum.
görsel, duruma gönderme
(Ergen psikolojisi)

Ailemin beni bazen anlamadığını düşünüyorum.

~~Çünkü~~ ^{kişinin söz} ~~odamdan dışarı çıkmayınca yeni yollar kalmak~~
^{değiştirme (arozgattile)} istediğimde niye oldu birşey var sende saklama
bizden gibi saçma sapan şeyler söylüyorlar.

Halbuki hayır sadece tek kalmak istiyorum.
Ergen Psikolojisi

Sonra makyaj yapmama karşı çıkıyor. Ne var
^{gönderme} bunda senin.

Bastada ailemle sorunum yok makyaj dışında
her istediğimi alıyor. Neyse yine de ailemi
çok seviyorum.

~~Vali~~
Vali Tefik Güllü
Orhanlı

Gelecek ile ilgili Düşüncelerimi

Aslında biraz düşününce gelecek yalnızca bugüne ne yapacağım değildir ... Mesela ben suan 8. sınıf öğrencisiyim ve 9. sınıf benim için gelecek. Tabiki herkes kendisinin iyi bir yerde olmasını ister. Bunun için çok çalışmam gerek. Tabii ööö bu herkes için geçerlidir. Yani bir hedefin varsa ilk önce onu istemen gerek. Gerçekten istedikten sonra emin olun gerisi kolay sözüğü pili gelir. Tabiki bu sözünün. bazı yerlerinde düşümler olacak ama o düşümleri söylemek için çaba harcamalıyız. Benim de karşıma sorunlar gelecek ... Ama burada önemli olan umudu kaybetmemem. Ve tekd kimden vazgeçmememdir umudumu kaybetme fikrini değir Bir hedefin varsa pesini bırakma kişisel gelişim sloganı iyi bir hise için çok çalışacağım. Orada tıp fakültesi ve okuyacağım. Herkese özellikle okulları tavsiye edeceğim. Çünkü Kore'ya gideceğim. Ben de bulacağım. Bunu okuyan kişiye çok merak ettirim, umarım benim iyi geleceğim düşünürsün...

klise okulsuz sağlıklı

Kevser Vassı
Kiyat

Yeter Tarih Güne
ortasında

Konu: Sosyal paylaşım sitelerinin (facebook, twitter gibi) insanların özel hayatı daki etkileri nelerdir? Açıklayınız.

Özel Hayat ve Sosyal Paylaşım Siteleri

Sosyal paylaşım sitelerinde facebook, twitter gibi sitelerin insanların özel hayatı üzerindeki etkiler iyi de olabilir kötü de. İyi ya da kötü olma sınırı ise kullanım amaçları belirler.

Kişiler çoğu zaman özel hayatı hiçe sayarak resimlerini, düşüncelerini abartılı bir şekilde yayınlar. Bunun için de sosyal paylaşım sitelerinden daha iyisi olmaz. Yayınlanan bu resimler, düşünceler, bildiriler bozan kötü insanların eline geçebilir. Böyle durumlarda özel hayat yenke bir olur. Ancak sitedeki arkadaşları doğru seçilirse özel hayatı zarar görmeyecek beraber aynı zamanda zevki ve mutluluğuda beraberinde getirir. Hem eğlenmiş hem de arkadaşlarımızı kendimden haberdar ederiz. Ama bozan aşırıya kaçılırsa zorluklarla karşılaşabiliriz. İnsanlar artık birayla görüşmektense sosyal paylaşım sitelerinden konuşmayı tercih ediyor ve bu sitelerde popüler olmak için aslında özel olan şeyleri bile paylaşıyorlar. Bunun en önemli nedeni d işte popüler olmak.

Sonuç olarak sosyal paylaşım sitelerinin insanların özel hayatındaki etkilerini insanlar kendileri belirler. Dikkatli ve bilinçli olursak herhangi bir zarar görmeyiz. Ancak dikkatsiz ve bilinçsiz olursak hem biz hem de özel hayatımız zararır.

Ece Nur Aslantaş

81A 584

Bahçelievler Orta Okulu

Yanıt ⇒ Sosyal paylaşımlı sitelerinin insanların özel hayatı üzerindeki etkilerini araştırınız.

HAYATIMIZIN BİR PARÇASI

Günümüzde insanların sosyal paylaşımlı sitelerine den ilgileri artmaya devam ediyor. Sosyal paylaşımlı sitelerinin hemumlu hemolumsuz yönleri vardır ama bunun yanı sıra artık bir ihtiyaç haline geldiklerinede unutmamak gerekir.

Sosyal paylaşımlı siteler? insanların kendi fikirleri, düşünceleri, beklentileri ile diğer insanlarla tanışma imkanı bulduğu internet adresleridir. Bunu kötüye kullanımlar, kendilerini başkalarının fikirlerine karşı duymayan, bir tartışma ve gerginlik yaratmaya çalışan marginal gruplarında olduğunu bilmemiz gerekir. Bu kötü yönlü siteler? kötüye kullanımlardan sakınmak ve özel hayatımızı kimseye açıklamamak bizim görevimizdir.

Bazı kötü niyetli insanların üzerinden bu tür siteler kullanmanın en güzel yönünde de abusu yapılmıştır. İnsanların farklı görüşleri, inanışları, değerleri olanları da tanıması, öğrenmesi gerekir. Bize düşen haklarına olan bu siteler? kullanırken dikkatli ve saati? davranmamızdır. Tanımadığımız insanlarla arkadaşlık kurmamalı onların etkisi ve baskısı altında kalmamalıyız.

Peki ki artık hayatımızın bir parçası haline gelen bu siteler? kullanmalıyız. Günümüzde kullanan insanlardan, milletlerden geri kalmamamız, hak ve özgürlüklerimiz iyi bilerek, özel hayatımızı marginal gruplardan korumak kullanmalıyız.

Günümüzdeki insanları bu marginal gruplardan korumak nasıl kullanılabileceğini haklarında bilgilendirmeliyiz. İnsanların haklarını ve özgürlüklerini öğrenen kötü niyetli insanların elimizden gelse arkadaşlık testleri etmemeliyiz. Ama özel hayatımızı bu insanlardan sakınmalıyız.

Zeynep Sude SARI
Bahçeşehir Ortaokulu
8/A 462

Bir Öğretmen Olseydim

Çocu öğrenciye göre öğretmenlerin öğrencilerle ilişkisi kötüdür çünkü öğretmenler öğrencilere karşı resmidirler.

Eğer ben öğretmen olsaydım; öğrencilere karşı bir ~~öğretmen~~ olarak değil ~~bir arkadaş~~ olarak yaklaşır-
dım. Bu sayede öğrenciler benim ^{klise} yanımda daha rahat
davranırlar.

~~Öğrencilerin diğer sorunlarından biride not konusudur~~
~~Öğrencilerle öğretmenin arası ne kadar iyi olursa~~
~~olsun, öğretmen öğrenciye kötü bir not verirse~~
~~öğretmen-öğrenci ilişkisi kötüleşir.~~ → *Gönderme*

Eğer ben öğretmen olsaydım; bu konu hakkında öğren-
cilerle önce bu konuyu konuşurdum. Bu konu tabiki zor
bir konu çünkü; sınavdan kötü not alan bir öğrenciye sınıf
ortamında derse katıldığı için notunu yükseltildiğinde sınav-
dan iyi not alan öğrenciyle arası bozulur öğretmenin. -
bunu önlemek içinse diğer öğrencilerle de konuşurdum.

Bu olaylar 1 de düşünüldükten sonra ise; ben öğretmen
olsaydım yapacağım ilk şey öğrencilerimle aramı iyi yapmak
ve öğrencilerimle ^{klise} arkadaş olmak olurdu.

Bahçelievler Ortaokulu

Berkehan Bicer

506 8-A

Adı = Dilara

Sınıfı = 8/E

Okul = Mustafa Kemal Ortaokul

Soyadı = Yabancı

Numarası = 1059

SÖZDE PAYLAŞIM SİTESİ

Günümüzde de olduğu gibi birçok paylaşım sitesi var. Bu siteler dostluk arkadaşlık için çok güzel siteler. Stıldığımızda hemen bu sitelere gireriz. Ama içinde neler var neler.

Bir gün bir arkadaşım evine gitmiştim. Arkadaşım facebook'a girmişti. Arkadaşları sözde paylaşım yapıyorlar. Ama içinde siyaset mi desen, terbiyesiz fotoğraflar mı desen, görülmesi hoş olmayan fotoğraflar mı desen bir sürü kötü şeyler var. Başbakan haklı aslında twitter'i kapatmakla. Ne bu böyle herkesin ağzında siyaset... Ya bırakın kendileri tartışsınlar bu konuları. Ben başbakan'ın, Kemal Kılıçdaroğlu'nun, Devlet Bahçeli'nin ne yaptığını neden bileceğim. Belki bazı konularda haklı ya da haksız nenden bileceğim. Bu yüzden bu tür siteleri arkadaşlarımla his önermiyorum. "Sözde Paylaşım Sitesi", ama içinde olmayan şeyler. Terbiyesizce videolar, resimler, siyasetçiler hepsi saçmasapan.

İnsanlar bu tür şeylerle uğraşmamalıdır. Kendilerini ilim ve bilime vermeliler. Nedir sanki, facebook'a giriyorlar, paylaşım yapıyorlar. Conl. conl. konuşamaz olmayacak mı sanki. Bence insanlar ilim ve bilimden çok eğlenceye düşkünler ama onları sevdiğim ve önermiyorum.

①

MÜSLÜMAN

Ben bir suriyeli olsaydım Türkiye'ye geldiğimde Türklerden bir ilgi beklerdim. Türkler ilgi göstermeyince yalnızlık hissi ^{değin} başlar. Bu his çok kötü bir histir kimse ile sen ile ilgilenmemesi, hele ki bile en ihtiyacı duyduğun zaman ilgilenmemesi daha kötüdür.

Hani derler ya yurtta barış cihanda barış, bu işte rafa kaldırılmış ^{katip söz} bir düşünce. Barış dediğin muslimanlık bağıyla kenetlenmiş insanların birbirine duyduğu saygıdır. İşte bu bağ kopmuştur. Bu bağ, tazelenmek gerekir. Türk halkı çoğu zaman şagird, çoğu zaman bedbaht olabilir. Bu insanlar çok ji davransa da bir çoğuda kendi saltanatının verdiği gurur sebebiyle bu insanlarla yaşama sevgisini bitirir, kin duyular. İnsanların böyle davranması gerekir.

Türkler yardım etmediği için onlarda cani entelerin de sokaklarda dileniyor onlarda musliman musliman musliman kardeşin in bu durumuna göz yumarmı?

^{Konusu aklı + ok upan birde değil}
(Dağıstırarak alma)
Kadın için istediğini musliman kadın kardeşin kardeşin iste vs.

YAPMAYINN !!!

*

5) Bir millet için dilin önemi.

Dil, bir millet için hayat kaynağıdır.
değiştirerek almalı, m. Atsız: milli şuur, ...

dil olmasaydı hayatımız mahvolurdu. Dili dıngyan
bir ülke mandacılık taki gibi mand h'mquesi
altına girirdi.
*gönderme
yerini deş*

Dil insanın kalbi, hayat kaynağı, yaşam
oksijendir. Dilsiz bir ülke başkasının diline
özenip onu kullanır. Dili olan yani kendi dilini
kendisi kullanan bir ülke ne güzel bir
ülkedir. Dilsiz bir insan kalpsiz bir
agaca benzer. *değiştirerek almalı; dil, bir millet, kalpsiz millet
insanın ruhumun (Eal Atsız)*

gıdası, yaşam kaynağı hayat süsü kıyacı.
dil insanın kalbi, balı muhtezem bir soruştur.
dilsiz bir dünya ölmüş bir insandır.
Benzetme

Müzik ruhun gıdası
Değiştirerek almalı.

Konu= Gelişen teknolojinin insan yaşamı üzerindeki olumlu ve olumsuz et-
kileri.

- YARARLI MI ZARARLI MI ? -

Teknoloji; insan yaşamını kolaylaştıran, kimi yönleriyle yararlı kimi yönleriyle de zararlı ve gün geçtikçe gelişen bir insan ürünüdür.

Teknoloji, insanlık tarihinden bu yana geliştirilerek varlığını sürdürmektedir. Birçok yönüyle de hayatımızı kolaylaştırmaktadır, insanların yüz yıl önce imkânsız dedikleri şeyleri bugün ufak makineler rahatlıkla ve hızlıca yapabilmektedir.

İlk insanların yaşam şartlarıyla günümüz insanının yaşam şartlarını karşılaştırdığımızda teknolojinin oluşturduğu büyük fark rahatlıkla görülebilmektedir. Bunun en basit örneklerinden birisi insanların çok uzak mesafeleri çok kısa bir sürede rahatlıkla gidebilmesidir.

Teknolojinin yararları saymakta bitmese de zararları da hafife alınamayacak bir dünyada değildir. Teknoloji hayatımızı her ne kadar kolaylaştırırsa da sağlık açısından zararlıdır. Bunun en basit örneği de hâlen hâlen her elektronik cihazın etrafa zararlı ışınlar yaymasıdır. Radyasyon, bilimsel bir gerçeğe giden

Bir başka örnek ise atom bombası olabilir. 1945'te Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombası etkisini hâlâ yitirmemiştir. Bugün o topraklarda tek bir ot dahi yettirmemektedir. Gönderme (olay)

Bu sebeple de insanların teknolojiye en verimli ve en zararsız biçimde yararlanması gereklidir. Teknolojinin yararlı ve zararlı yönlerini dengelemelidir.

Betül Zehra YALGIN

8/A-473

Bahçelievler Orta Okulu

Konu: Gelişen Teknolojinin İnsan Yaşamı Üzerindeki Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Teknoloji Her Zaman İyi Bir Şey Değil

Teknoloji her ne kadar bizim işlerimizi kolaylaştırmak için yapıldıysa da bunu kötü emelleri için kullanan insanlar oldukça var. Örneğin Einstein (Aynsştayn) bir bir günlükte bulduğu atom bombasını savaşlarda kullanılmadığını görünce utencından Eğer ben böyle olacağımı bilseydim atom bombasını bulmazdım demeydi. (Atom bombasına Einstein bulmamıştı ^{değiştirilmiştir} ^{geliştirilmiştir} ^{Salomon} ^{heralde})

Aslında bazı teknolojik aletler insanları ölüme bile götürebiliyor. Örneğin internet, her ne kadar bilgiye erişmemizi için icat edilse de bu yolla insanlar ölüme gidiyor. Her ne kadar internet soyut, yani elle tutulamayan gözle görülemeyen birerisin aracı olsada bu yolla insanlar onların okullarına uyuyor, onlarla hareket ediyor. Her ne kadar aletler onlara bu aktiviteyi yasakladığıysa da bu yolla internete erişiliyor internete kötü bir şey olarak görmüyorum aksine bende fırsat bulduğum zaman giriyorum fakat sosyal medya ile tanıştığım kişilerle ola buluşmuyorum. Ailelerin neti yasaklamaları durumuna gönderme

Sonuç olarak interneti doğru kullanırsak yararımıza kötü yolla kullanırsak büyük zararımıza olabilir. Seygilerimle Elife

Muhammed Kerem Ağuel

81A 486

Ek-3: Tez Orijinallik Raporu

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-Soyadı	Veysel GÖDER
Öğrenci Numarası	121404105
Enstitü Anabilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD
Programı	Türkçe Eğitimi
Danışmanın Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Ercan ALKAYA
Tez Başlığı (Türkçe)	Ortakul 8. sınıf öğrencilerinin farklı metinlerde metinlerarasılık

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam89... sayfalık kısmına ilişkin, 10.04.2018 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % ..2.1.....'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
- 2- Kaynakça hariç
- 3- Alıntılar hariç/dâhil
- 4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yukarıda bilgileri verilen öğrencinin doktora tezi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından belirlenen azami benzerlik oranlarını aşmadığını ve tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Ercan ALKAYA
Danışmanın Adı-Soyadı
(İmzası)

Prof. Dr. Şenol DEMİREL
Anabilim Dalı Başkanı
(İmzası)

Lisansüstü tezler, savunma öncesinde **intihal program raporu** ile birlikte enstitüye teslim edilir.

İntihal raporu ile ilgili olarak etik kurallar dâhilindeki benzerlik oranları ilgili Enstitü Yönetim Kurulu tarafından belirlenir. (Enstitü Yönetim Kurulu tarafından tezin, intihal kapsamı dışında değerlendirilmesi için TURNITIN'den alınan raporda "benzerlik oranı"nın, "alıntılar hariç" en fazla %10, "alıntılar dâhil" % 30'u geçmemesi şeklinde kabul edilmiştir).

ÖZ GEÇMİŞ

Veysel GÜLER, 1986 yılında Elazığ'da doğdu. Öğrenimini Elazığ'da tamamladı. 2004 yılında Fırat Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümünü kazandı. 2008 yılında mezun olduktan sonra, 2011 yılında vatani görevini tamamladı. 2012 yılında Elazığ'ın Arıcak ilçesi Erimli Ortaokuluna Türkçe öğretmeni olarak atandı. Yine aynı yıl içerisinde Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bölümünde Yüksek Lisans Eğitimine başladı. 2013 yılında eş durumu özrü ile Bingöl'ün Solhan ilçesine tayinini aldırdı. 2016 yılında tayini Elazığ'ın Palu ilçesine çıktı. Halen burada çalışmakta olup evli ve iki çocuk babasıdır.